

COLECȚIA
„RESTITUTIO HISTORIAE“

7

GEORGE I. CHRISTESCU

GALAȚII

Ediția a III-a, revizuită

EDITURA
Muzeului de Istorie Galați

GEORGE I. CHRISTESCU

GALATI

COLECȚIA
„RESTITUTIO HISTORIAE”

7

GEORGE I. CHRISTESCU

GALAȚII

Ediția a III-a, revizuită

Ediție, prefață și note explicative:

Constantin ARDELEANU

EDITURA
Muzeului de Istorie Galați
GALAȚI, 2021

EMIGI 2021.

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Muzeului de Istorie Galați. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

Editor: Cristian-Dragoș Căldăraru

Tehnoredactare: Liliana Carmen Palade
Iulian Roman

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CHRISTESCU, GEORGE I.**

Galații / George I. Christescu ; pref.: Constantin Ardeleanu.
- Ed. a 3-a, rev. - Galați : Editura Muzeului de Istorie Galați, 2021
Conține bibliografie
ISBN 978-606-8769-48-6

I. Ardeleanu, Constantin (pref.)

908

© 2021 Editura MUZEULUI DE ISTORIE GALAȚI
Str. Alexandru Ioan Cuza nr. 80, GALAȚI - 800010
Tel./Fax: 0236 460797, www.migl.ro,
E-mail: muzeuistoriegalati@yahoo.com

ISBN 978-606-8769-48-6

P R E F A Ț Ă

Nu cunoaștem multe informații despre autorul acestei lucrări. Dacă am da credit detaliilor dintr-o nuvelă cu aparent caracter autobiografic („În anul 1885, eram militar în al 3-lea batalion de vânători, cu reședința la București. [...] Voluntar de 18 ani, după un an și jumătate eram sergent major”)¹, George I. Christescu (Cristescu) s-a născut prin anul 1867. Pseudonimul „Delablidare” și faptul că primele sale lucrări au fost publicate la Focșani ne fac să credem că era născut în zona Vrancei. De altfel, într-un volum dedicat familiei Cottescu autorul nostru insera referiri la originea satului Blidare, așezare atestată încă din vremurile lui Matei Basarab².

În nuvela autobiografică citată, Christescu preciza că absolvise o școală profesională și era impieगत CFR³. În ultimii ani ai secolului al XIX-lea autorul a publicat mai multe volume de descrieri, poezii și nuvele ce îi definesc stilul literar⁴. Că acesta nu era de primă calitate rezultă din analiza unui poem istoric dedicat Vrancei⁵, scriere înaintată în 1906 pentru

---

¹ George Christescu (Delablidare), *Aripi de visuri. Nuvele*, Tipografia „Dunărea”, Frații Romulus și G. Cristescu, Galați, 1916, pp. 78–80.

² Idem, *Coteștii. Descriere originală dedicată familiei Cottescu*, Tipografia Alessandru Codreanu, Focșani, 1896.

³ Idem, *Aripi de visuri*, p. 90.

⁴ Idem, *Impresii din Slănic (Moldova)*, Tip. Aurora, Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1895; *Mângâieri. Poesii*, Tip. Alessandru Codreanu, Focșani, 1897; *Taine. Nuvele*, Tip. Alessandru Codreanu, Focșani, 1897; *Din pribegie. Versuri*, Tip. Aurora, Constanța, 1901.

⁵ Idem, *Vrancea. Poemă istorică în 592 versuri*, Tip. Aurora, Gh. A. Diaconescu, Focșani, 1906.

Constantin ARDELEANU

obținerea premiului Adamachi al Academiei Române. Raportorul At. Marienescu a fost puțin impresionat de text, propunând respingerea lucrării: „Limba și stilul nu sunt ridicate pe nivelul literaturii de azi: forma e o proză pusă în versificare, iară în versuri nu am aflat nici o idee poetică frumoasă, și acelea dau dovadă că autorul n-are chemare ca să scrie o poemă istorică, ba uneori se pare că a vrut să scrie o satiră”¹.

Daca reușitele sale lirice par a lăsa de dorit, lui Christescu nu i se poate reproșa că a ignorat în scrierile sale temele majore ale creației artistice: Omul, Amorul, Dreptatea etc. Stilul este cel mai adesea pompos și hiperbolizant, mai ales când face referire la istorie, patrie, familia regală, în vreme ce în deplângerea situației obidiților muncitori autorul nu-și ascunde deloc simpatiile socialiste. Nu în ultimul rând, demn de semnalat este simțul său vizionar în destinul umanității, fragmentul de mai jos fiind, credem, ilustrativ în acest sens: „Vor trece mii de ani, până când omul să cucerească fundul mărilor, regiunile atmosferice și necunoscutul de la Poli, când prin rafinamentele căpătate în spațiu și timp va trăi mai mult, nu va mai munci ca să trăiască, va parveni să scoată Dreptatea din haosul neștiinței, și atunci stăpân pe cea mai mare parte din secretele nesfârșite ale firei, se va transforma cu totul, va deveni spirit și se va hrăni cu elementele aerului ce vor conține materii nutritive, ne traficate (necumpărate și nevândute) de nimeni, aerul fiind imens, liber și neperitor. Atunci va străbate planetele, unde va găsi ființi ajunse în același stadiu de perfecțiune ca și el, or dacă va găsi ignoranți se va sili să-i lumineze”².

În primul deceniu al secolului al XX-lea îl găsim tot mai prezent la Galați, unde presupunem că trebuie să fi colaborat cu fratele său, Romulus C(h)ristescu, proprietarul unui atelier tipografic la Focșani și mai apoi al unei edituri la Galați – Editura „Dunărea”, Frații Romulus și George C(h)ristescu.

---

¹ „Analele Academiei Române”, seria II, tom XXIX, Partea administrativa și debaterile, 1906–1907, Inst. de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1907, p. 386.

² G. I. Christescu, *Farmecul Dunărei și Galați*, Editura Societății Moldova, Galați, 1909, pp. 12–13.

P R E F A Ț Ă

Textul de față face parte din broșura cu două lucrări distincte, *Farmecul Dunării și Galații* (paginile 49–136). Am ales să oferim publicului gălățean, într-o nouă ediție, doar partea relativă la urbea moldavă, una dintre cele mai pitorești descrieri ale orașul Galați la începutul secolului al XX-lea. Lucrarea are multe erori în partea istorică, dar altfel neîndemânaticul autor reușește să surprindă mult din farmecul orașului, din culoarea și mirosul acelei frumoase epoci.

Textul de față este identic cu originalul. Erorile de ortografie sunt uneori obositoare, însă am păstrat totul întocmai (înlocuind uneori liniile de pauză) pentru a păstra în stil și ortografie frumusețea limbii române de acum un secol. Am făcut sumare note explicative (introduse prin note de subsol, cu indicii în paranteze pătrate – spre exemplu ^[1]) utile cititorului mai puțin familiarizat cu trecutul urbei, însă am redus numărul și întinderea acestor trimiteri la minimum, pentru a nu complica o lucrare în care trebuie să primeze farmecul lecturii, nu rigoarea detaliului.

Galații ilustrului necunoscut George I. Christescu reprezintă o frumoasă plimbare printr-o geografie urbană ce, din fericire, a mai supraviețuit, în ciuda a două războaie mondiale și a unui program sistematic de demolare a vechiului oraș. Iar primul pas spre mai buna păstrare și valorizare a moștenirii seculare a portului Moldovei este să cunoaștem cât de mult din vechiul Galați trăiește încă.

Constantin Ardeleanu

UN MIC ISTORIC

Galații, oraș mare și prin eselență comercial, primul port al României pe Dunăre, sau cum îi ziceau străinii „Marsilia României”, se înfățișează călătorului din vapor, într-o aureolă de strălucire și frumusețe, cu clădirile mărețe, cu fabricile și mai ales cu înalta situațiune geografică, din care iese în relief inima orașului și a portului, ca un delicat covor cu deseneuri multicolore, ce uimesc vederea.

Când te apropii, vezi o armată de vapoare și corăbii în plină activitate, o lume întreagă mișcându-se, încărcând și descărcând bogățiile țării, munca transformată în munți de aur și nestimate.

Așezat pe un povârniș de platou, dintre Prut și Siret, în preajma Brateșului și-a văei Țiglina, s-ar părea că are o origină tot atât de veche ca și fluviul însuși. Poziția strategică ce ocupă, între îmbucăturile acestor două mari râuri, cu Dunărea, a făcut încă din timpurile preistorice, ca acest punct să fie întărit contra năvălirilor din afară, și locuit vecinic de populațiile ce s-au perindat la stăpânirea lui, până în vremurile când istoria ne precizează oarecare date, asupra națiunilor autohtone ultime.

Dacă răscolim cronicile și diferite scrieri asupra lui, vedem că din cea mai înaltă antichitate, acest punct a servit ca o santinelă

GEORGE I. CHRISTESCU

neclintită, la intrarea în țările grâului, care împrumutau pâină și pe regii Persiei cu grâu, și erau vestite încă de pe vremea lui Osiris (zeul), regele Egiptului – purtătorul de biruinți prin aceste locuri (20 de mii de ani a. C.)^[1] – ca producătoare de grâne, de miere și de ceară. Toți marii cuceritori: Cir, Dariu, Alexandru, etc., cari au trecut pe lângă el, au sacrificat fluviului și au durat cetăți lăsând posturi de pază în preajma lui.

El a fost, se zice, locuit pe rând de Egipteni, Celți, Fenicieni, Gali, Greci, Daci, Romani, apoi ocupat de mulți barbari, de Turci și Ruși. Stăpânirea românească începe de la întemeierea micelor republice numite a Galiciului Mic, a Bârladului etc. și mai cu temei de la unirea tuturor sub Dragoș Vodă^[2].

Toate națiunile aceste au lăsat câte ceva din etnica (eul) lor asupra rasei autohtone, ce s-au imprimat în limbă, în obiceiuri și tradițiuni, cari deși s-au șters în aparență sub poleiala românească, totuși se găsesc mici părțicele din limba și obiceiurile lor, ear locuitorii inconștienți urmează înainte pe calea nesfârșită a vieții, fără a-și da seamă, din câte amestecături de rase au eșit și cui se datorește înființarea acestui oraș cu care astăzi ne mândrim.

Din toate cercetările ar resulta că numele său nu-i nici de la Celți, nici de la Coceius Galatius, vicar al lui Constantin cel Mare în acest loc, nici de la Kalatii^[3], acei coloniști fugăriți de Bizantinii și

---

^[1] Date evident inexacte, ce plasează începuturile orașului în timpuri mitologice.

^[2] Despre istoria veche a locului, a se vedea în primul rând lucrarea lui Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918*, partea I, ediția a doua, ediție coordonată de pr. Eugen Drăgoi, Editura Partener, Galați, 2008, pp. 19-50.

^[3] Pentru etimologia toponimului Galați, *Ibidem*, pp. 39-45 și Virgil Ciocîltan, *Cluj și Galați: sugestii etimologice*, in vol. *The Steppe Lands and the World Beyond Them: Studies*

GALAȚII

stabiliți pe aici, ci numai de la Galii cari au trăit aci cu 280 ani înainte de Christ, și au zidit o cetate care era capitala lor sub numele de Ancyre Galatium*, pentru apărarea țării și a portului. Romanii ar fi numit acea cetate Caput Bovis, de unde s-ar trage marca Moldovei.

Se crede că cetatea s-ar fi aflat puțin mai spre Vest de oraș. De la Gali și de la cetatea lor a rămas numele orașului de Galați, adică orașul Galilor, cari în urmă i s-a zis Galați, nume pe care-l admit și l-au admis și locuitorii.

După retragerea legiunilor romane în Moesia de către Aurelian (270 a. C.)^[4] coloniile romane din stânga Dunărei, silite de incursiunile barbare a-și apăra avutul și moșia străbună, se grupară treptat-treptat în mici stătulețe, ce luară forma unor republici devenite apoi impunătoare. Cele mai principale au fost republica Bârladului și a Galaților (Galiciul mic). După cum se vede din cronici, ele erau în legături politice și comerciale între ele. Bârladul era renumit prin pirateria de uscat, iar Galațul prin portul și poziția strategică^[5].

Ele susținură independența multă vreme, ducând faima vitejiei române și a produselor pământului peste continente, până când Consulul Dragoș fiind ales la 1288 domn hereditar al Moldovei,

---

in Honor of Victor Spinei on His 70th Birthday, editat de Florin Curta și Bogdan-Petru Maleon, Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, Iași, 2013, pp. 523-542.

* La Tirighina lângă Barboși sunt urme de cetăți. Romanii au avut acolo o cetate care după unii s-ar fi numit Contra Dinogetia, ear după alții Turis Trayanis sau Caput Bovis. Ele au fost dărâmate și refăcute în multe rânduri de împărații romani și de barbari (nota autorului, G. I. Christescu).

^[4] Anul este al erei creștine.

^[5] Aprecieri fără mult temei documentar, cu multe confuzii istorice, dar într-o abordare ce trebuie să sublinieze dimensiunea națională a istoriei Galaților.

GEORGE I. CHRISTESCU

aderară și ele la unirea cu patria comună, sub sceptrul lui Dragoș, împreună cu toate celelalte mici state (județe) supuse de el.

De aci înainte istoria ne spune toate bucuriile și suferințele acestui oraș martir, care a fost cel mai expus, fiind în fața tuturilor incursiunilor străine.

Pe aici năvăliră Turcii, iar Domnii Români se opuneau cu armele, înroșind apele fluviului cu sângele lor; iar când reușeau să învingă pe Români, îi treceau prin foc și sabie, reducându-le în cenușă de multe ori.

Pe aici intrau în țară Domnii cu firman dela Țarigrad, iar boerii adunați din toate unghiurile țării, le eșau înainte cu alaiu, și după ce sărutau poala hainei, îi găzduiau la cel mai puternic dintre ei, unde puneau la cale trebile țării, făgăduind boerii noi și mazâlind pe cei bănuți.

Pe aci au intrat toți prelații greci, între cari și patriarhul Macarie, după căderea Constantinopolului, cerând elemosina unui popor creștin și brav, căruia au dat binecuvântarea lor.

Tot aci se formase acea Companie a Capanlăilor, care monopolizase aproape tot comerțul de cereale, și era vestită prin rapacitatea ei.

Aici dar fiind un punct strategic, va fi și cel mai mare centru comercial, unde vor continua a se stabili, toate autoritățile comerciale și maritime ale țării, și orașul acesta va prepondera prin importanța, mărimea, vechimea și tradițiunile sale, pentru care se cere cea mai mare solitudine dela conducătorii săi, spre a urma înainte pe calea progresului, ce se realizează de toate marile orașe ale țării.

GALAȚII

PRIVELIȘTEA GENERALĂ

A) Din spre Brăila

De pe puntea unui vapor, cum vii despre Brăila^[6], se văd în dreapta culmile întortochiate ale bătrânului Bugeak, martorul neclintit al atâtor fapte războinice, dintre populația băștinașă și năvălitorii săi.

El stă ca un uriaș gol, dus pe gânduri, trântit dealungul Dunărei, care-și pleacă fruntea înaintea gigantului ce o sfidează. O ceață cenușie, adeseori acoperă vârfurile lui sculptate, prezentându-l nedefinit și rece.

Soarele strălucind îi încălzește creștetele, iar reflectul razelor îl face să scânteze, pe când vulturii pleșuvi fâlfâesc pe deasupra, rotindu-se după pradă.

De aci vine și impresia, că acești munți stingheri și golași, prin repulsiunea înfățișării lor, produc acel fior asemănător cu al unor cuiburi de pradă.

Dunărea murmură cu indignare, contra colosului ce-i stă în cale și o silește să facă ocolul împrejurul lui, prin mlaștinele Basarabiei, în drumul său spre mare, în locul căei sănătoase și scurte de prin

---

^[6] În acea perioadă existau curse zilnice de pasageri Brăila – Galați, efectuate de vasele Navigației Fluviale Române.

GEORGE I. CHRISTESCU

Dobrogea. Atunci ar fi avut numai o gură, poate nu trei, și ar fi scutit omenirea de atâtea strădanii și cheltueli pentru o bună navigare^[7].

Timpul nu a șters încă amintirea recentă a războiului din 1877, când pe culmile și în preajma acestor munți golași, s-au dat acele înverșunate lupte dintre musulmani și creștini, la care gălățenii priveau cu ochenele. Frica era mare de tot, căci dacă musulmanii învingeau, orașul era să fie ars și jefuit ca altădată, din care cauză stăteau toți gata de fugă; așa că vederea Bugeakului aduce aminte la cei cari mai trăesc încă, de triste lucruri. Totuși el semeț și mândru privește'n cele patru părți, ca și când nimic nu s-ar fi petrecut cu dânsul. Da, el a văzut ca și Dunărea, nenumărate oști și nenumărate națiuni, zdrobite la picioarele sale în decursul timpilor, și din ființa lor nu s-a ales nimic – s-au spulberat ca pleava'n vânt; numai el singur a rămas ca un Titan care povestește lumii uimite de răceala lui, necazurile și suferințele îndurate.

Un mădular al Bugeakului se întinde până aproape în spatele satului Azaclău, populat în mare parte cu veterani români împroprietăriți aici^[8]. La Azaclău se fac dese excursiuni cu barca sau cu Bacul (podul plutitor) din Galați, care deservește această localitate de 4-5 ori pe zi, pentru înlesnirea comunicației dintre gălățeni și dobrogeni.

Aci se găsesc birturi și berării, unde la umbra arborilor stufoși, vizitatorii ascultă doina lăutarilor, uitând necazurile vieței; dar

---

^[7] Referire la cheltuielile Comisiei Europene a Dunării pentru navigabilizarea brațului și gurii Sulina.

^[8] Actuala localitate *I. C. Brătianu* din județul Tulcea.

GALAȚII

poziția cea mai pitorească este la Pisica^[9], unde în apropiere Prutul s-aruncă în brațele Dunărei, și pădurile de sălcii au un farmec deosebit. Aci se fac excursiuni, deși rar, cu vapoare anume angajate de societăți sau de particulari, unde în crângurile ce se bucură de o verdeață proverbială, de aer curat, omul uită toate, și ascultând graiul naturei și concertul pasărelor, ce nobilează inimile și cugetele, simte acea ușurare a sufletului departe de frământările zilei, în mijlocul naturei măiestre. Dar puțini sunt acei cari pot profita de asemenea ocaziuni favorabile.

Pâraele care întretae șesul dintre Dunăre și Bugeak, se zăresc ca niște fășii fumurii sclipind la soare, casele din sat apar ca niște cochete printre sălciele pletoase, cu albul pereților și ferestrele zugrăvite, turme de oi pasc liniștite frumoasa earbă de pe câmpie, ascultând fluierul ciobanului ce zice doina, și falanga catârului cu bagagele'n spinare, ce-și rumegă amarul privind spre cer, rândunelele în stoluri ciripesc în limba lor, iar pescarii rotindu-se în zbor se reped asupra valurilor, de unde prinzând peștișorii aruncați de vânt, îi înghit cu lăcomie și țip în cor a vreme rea.

* * *

În stânga Dunărei, se întinde câmpia mai nisipoasă din cauza revărsărilor Siretului, ce desparte cele două dealuri pe care sunt clădite porturile Brăila și Galați, dinadins așezate în pozițiuni înalte, pe deoparte de frica inundațiilor, iar pedealta spre a domina fluviul și valea.

---

^[9] Comuna *Grindu* din județul Tulcea.

GEORGE I. CHRISTESCU

Siretul își poartă apele în Dunăre pe sub dealul Țiglinei, inundând câteodată semănăturile plantate pe șes; el aduce din creerii Bucovinei suferințele românismului îngenuchiat de streini, vaetele Sucevei mândra capitală a lui Ștefan, și suspinele marelui erou din zidurile Putnei. El se vărsa altădată mai aproape de Brăila, dar cu timpul și în vederea unor interese, i s-a schimbat albia, așa că acum confluența lui se face lângă Țiglina.

Înainte era furios și făcea dese stricăciuni, acum însă pe noua cale i s-a domolit furia, intrând în Dunăre gânditor și lin, ca un om cuminte care meditează, iar dânsa îl primește cu duioșie în brațele sale, ca pe un fiu iubit care-și varsă necazurile la sânul mumei dorite.

Apele lui sunt pline de amintiri, ce povestesc demult doina șoimilor moldoveni, de prin codrii Carpaților, poezia lui este atrăgătoare, farmecul apelor și al priveliștelor miraculos, șoapta lui tainică și fascinantă, plină de acea nostalgie care transportă simțurile și încântă firea.

El îmbrățișând pe iubita sa mumă Dunărea, îi spune cu modestie dorul nemărginit ce-i păstrează, covârșitor de greutate.

El îi mai spune de șicanele vântului, ce voește a-l opri din cale, răscolindu-i apele și revărsându-i-le peste semănăturile plantate cu sudoarea omului, despre arșița soarelui ce ar dori să-l soarbă dintrodă, spre a nu mai ajunge până la dânsa cu veștile din creerii Carpaților, și de suferințele țăranilor români, cari îndur chinurile asupritorilor, și le sug sângele din vine. Și-i mai spune el multe de tot, de prin vremurile dedemult, iar ea'l ascultă cu drag căindu-l și îmbrățișându-l cu dor.

GALAȚII

* * *

Siretul este izvorul de bogăție al Moldovei, căci el prin afluenții lui, face țara fertilă și-i transportă bogățiile la Dunăre. Fără el Moldova ar fi fost o Dobroge puțin productivă, prin el Galațul a devenit Marsilia României, deci el este protectorul Moldovei, după cum Dunărea este protectoarea României. De aceia toți comandanții oștirilor, cari au trăit sau trecut pe aci, au înțeles importanța strategică a acestui râu, și s-au grăbit să facă întăriri în apropierea lui, pentru că soarta bătăliilor depinde în cele mai multe cazuri dela trecerea acestui râu. În acest scop în stânga lui s-au construit cetăți din cea mai înaltă anticitate, ale căror urme se mai văd și astăzi la Tirighina în fața Bărboșilor, iar actualmente fortificațiile noastre din preajma lui, prelungite până la Focșani prin Nămoloasa^[10].

* * *

Pe dealul Țiglinei se zăresc cazărmile flotilei noastre de Dunăre, clădire mare albă, care iese dintre arbori cu înfățișarea ei drăguță^[11]. Prin împrejurimi trupe de marinari fac exerciții militare în coloane mișcătoare, ce din depărtare cu alba lor uniformă, apar în reflexul zarei ca niște cărduri de dropii căutându-și hrana, în rânduiala de apărare din partea vr'unui atac străin. Aci nu se văd ancorate vase, ci numai la Azaclăul de vizavi, și aceasta poate din cauza țevelor și

---

^[10] Aluzie la aliniamentul fortificat din sudul Moldovei, construit începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea.

GEORGE I. CHRISTESCU

canalelor, așezate pe o porțiune, însemnată în fluviu cu geamandure, de către Compania apelor din oraș, care posedă o frumoasă instalație pentru pomparea lor^[12]. Coșul instalației se ridică semeț din fundul văii și bombardează cu fumul, ce gălgâie neconținut din gura sa, dealurile. Pe povârnișul dealului vecin un coș mai înalt, al fabricii de cărămidă, scoate rotoace de fum negru, ce se încolăcesc ca șerpii giganti, până se pierd spre norii din preajma soarelui^[13].

În fund, pe punctul cel mai înalt al dealului, se zărește roșietica clădire a Școlii Normale, una din cele mai frumoase și mai moderne școli, și una din cele mai mari clădiri din oraș. Într-o vreme această școală era închisă, pentru economii budgetare, acum însă s-a redeschis, în vederea contingentului de învățători, ce se cere pentru instruirea apăsătorului popor român. Cestiunea nu era decât politică, fiindcă de altfel pentru instruirea înapoiatului țăran român, este nevoie de încă atâtea școli pe câte avem^[14].

Tot în această direcție, mai sus puțin, se zăresc și cazarmile regimentului de infanterie No. 11 Siret, care a luat o parte activă în războiul neatârănărei, deosebindu-se în mod excepțional^[15]. Vitejii dorobanți au fost demni de strămoșii lor căci au înscris pe stindardul

---

[11] Orașul Galați găzduia comandamentul Diviziei de Dunăre, flotilă navală responsabilă cu apărarea frontierei fluviale a României.

[12] Referire la uzina de apă, care a intrat în funcțiune în vara anului 1875.

[13] Începuturile mării fabricii de cărămizi din Țiglina datează din anul 1897, când inginerii italieni Giuseppe Mattioli și Giuseppe Curti au solicitat acordul Primăriei pentru demararea investiției.

[14] Școala Normală a fost închisă în timpul guvernării conservatoare, între anii 1905-1907.

[15] Detalii în Paul Păltănea, *Contribuția județului Galați la Războiul pentru Independență. Bibliografie*, Galați, 1977; Idem, *Știri despre contribuția județului Galați la susținerea războiului pentru independență*, în „Muzeul Național”, t. IV, 1978, pp. 349-352.

GALAȚII

ciuruit de gloanțe independența și regatul, scăpându-ne de jugul turcesc, și dovedind Europei și lumii că românul știe singur să se ridice din nevoi, iar nu ca alte popoare, pentru cari s-a vărsat sânge străin la eliberarea lor.

De aci se întinde, pe povârnișul platoului dintre Siret și Brateș, panorama măreață a orașului și portului.

Situat pe o înălțime care se ridică treptat, perzându-se în zare, posedă una din cele mai sigure pozițiuni ca oraș de port.

Orașul se începe din port chiar, și continuă a se întinde în direcția înălțimei cheiului pe sub deal, pe o întinsă porțiune ce formează un oraș întreg, cu magazii de produse și de coloniale, cu contuare și autorități și nenumărate prăvălii, cari vând în detaliu mărfurile aduse de prin toate părțile lumii. Acest oraș al portului pe care singur Galațul posedă așa de mare, se unește la Docuri cu Bădălanul și Cărămidarii, alte două mari suburbii ce formează un alt oraș, cu totul deosebit de al portului și orașul principal, atât prin construcția lor rustică cât și prin populația, ce se aseamănă mai mult cu a unor mari sate.

Malul de unde începe orașul propriu zis, din deal, deși prezintă niște râpi cu o aparență nu tocmai satisfăcătoare, și are o înălțime considerabilă, totuși prin plantațiile făcute în mare parte, prin depozitele de cărbuni ce stau ca crescute în maluri, și prin grămezile de scânduri, de piloți etc., își mai maschează gălbeneala argilei, dându-și un aspect mai mult sau mai puțin plăcut, fondului pe care se razimă instalația lui, în partea Țiglinei; pe când partea despre Brateș a malului, este mai mult acoperită cu grădina publică și viile

GEORGE I. CHRISTESCU

plantate pe sub el, până la Vadul Ungurului, unde este întemeiată o mică podgorie.

Vadurile ce servesc de comunicație cu orașul, șerpuesc ca niște dungi cenușii, în cadrul clădirilor înconjurătoare. Orașul de sus înfățișează, prin coloritul construcțiilor sale, un mare tablou, așezat pe spate, cu baza pe malul înconjurător, în forma unui semicerc, începător din valea Țiglinei, de unde se întinde platoul, și se continuă spre Tulucești, Șivița, Frumușița etc., sate așezate tot pe aceeași continuare de deal, apărând ca niște coroane verzi, întinse pe pânza aurie a dealului plin de grâne, pe sub care s-a construit și calea ferată spre Bârlad; pe când portul cu orașul din port și Bădălanul cu Căramidarii, se întind pe baza unui alt semicerc în sens invers (concav), începător din acelaș punct (Țiglina) și continuând pe marginea Dunărei (cheiului) până la Brateș. Figura toată dă naștere unui triunghi curviliniu, cu una din laturi formată de cheiu și malul Dunărei, a doua de escarpa dealului, iar baza de umflătura convexă a Brateșului.

În treacăt se zăresc pe deal: palatul prefecturei, o clădire monumentală, ce se distinge prin soliditatea sa^[16]; palatul Comisiunii Danubiene, de-asupra căruia fâlfâie drapelul convențional^[17], cu o frumoasă grădină prinprejur; biserica episcopală, monument neperitor, cu cele trei cupole aurite, dă tonul coloritului pe covorul

---

[16] Lucrările de construcție a Palatului Administrativ, după un proiect de Ion Mîncu, au început în anul 1904, iar clădirea a fost inaugurată trei ani mai târziu.

[17] Palatul Comisiei Europene a Dunării, actualul sediu al Bibliotecii Județene „V. A. Urechia”, a fost construit în perioada 1893-1896. Conform Tratatului de la Berlin (1878), instituția europeană funcționa „independent de autoritatea teritorială”, clădirile și vasele Comisiei arborând propriul pavilion.

GALAȚII

multicolor al orașului^[18]; apoi grădina publică sau mai bine zis marele parc al comunei, de o frumusețe neîntrecută, cu vederea deschisă la Dunăre și Brateș, se vede ca o pădure plină de verdeață și flori, de unde prin eter pare că se transmit mirezme îmbătătoare, iar publicul de pe terasa ei privește nesățios la pânza de vase, ce se scald în apele Dunărei și la piscurile golașe ale Bugeakului, împrejurul căruia licăresc pârae și bălți, printre pădurile de sălcii pline de verdeață; cazarma batalionului 3 vânători, neînvins în războiul pentru independență, al cărui drapel ciuruit de gloanțele turcești, a fost reînnoit de marele căpitan acum zece ani, iar lângă ea zidurile arestului central, cu turnurile pe cari veghiază santinelele, ies în relief cu albeața lor pronunțată, din mijlocul cărora castelul gigantic, se înalță cu celulele sale în trei etaje, ca un colos cu mii de ochi veghietori, din care ies suferințele celor căzuți în lupta pentru existență, deși mulți sunt nevinovați, ori mult mai puțin culpabili decât nenumărații din cei de afară înămoliți în fraude, în deturnări și crime, dar acoperiți de mantia protectorilor puternici – câte familii s-au distrus prin arestarea celor închiși acolo, câte conștiințe, câte aspirațiuni, câte idealuri n-or fi căzut zdrobite, sub zidurile aceluia castel cu ochii de Ciclop, câte vieți nu s-or fi stins în floarea lor, pe motive, de multe ori neîntemeiate sau banale^[19]!... Înainte se vede spitalul Elisabeta Doamna, fondat de caritatea gălățeană, unul din

---

[18] Piatra de temelie a Catedralei Episcopale a fost pusă în anul 1906, iar construcția bisericii a durat până la sfințirea din anul 1917.

[19] Cazarma Batalionului de Vânători se afla pe strada Traian, iar alături s-a construit, în perioada 1893-1897, Închisoarea Centrală.

GEORGE I. CHRISTESCU

cele mai mari și mai spațioase spitale din țară, construit și amenajat după cele mai noi cerințe ale artei medicale^[20].

De aci se întinde mahalaua Vadul Ungurului, unde viile stau înșirate pe povârnișul dealului, ca niște fășii de verdeață împrejmuite, ce se prelungesc pe muchia lui, pierzându-se în zare.

Norii se retrag la spatele măreței panorame ca fulgii bătuți de vânt, și nu se mai zărește în urma lor, decât soarele cu ochii lui de foc, sclipind peste turnurile clădirilor și ale fabricelor, până ce nu se mai vede nici o rază, rămâind în urmă-i o văpae roșietică, ce stăpânește necunoscutul pe o mare întindere, până când orice urmă despre astrul luminător a dispărut, lăsând loc amurgului care începe a-și întinde mantia sa cernită peste întreaga suflare.

B) Din spre Sulina

Când vii de la Tulcea, țărmurile Dunărei sunt mai sălbatice, mai pline de poezie și mai atrăgătoare^[21].

În dreapta, Prutul intră gâlgâind în sânul Dunărei, printre șiruri de păduri, verzi și dese. Pe partea stângă a Prutului se întinde marele deal sub care este așezat orașul Reni, iar pe povârnișul lui, șiragul de sate moldovenești din scumpa noastră Basarabie, ce stau așezate cochete parcă-s scrise într-un izvod. Desenurile lor mohorâte par niște grădini împrejmuite, ce se pierd în abureala câmpiilor pline de semănături, și nu mai vezi decât turnurile bisericilor scânteind în

---

^[20] Spitalul „Elisabeta Doamna” al Societății „Caritatea Gălățeană” a fost fondat în anul 1877, în timpul Războiului de Independență, clădirea actuală fiind construită apoi pe un teren donat de municipalitate.

^[21] De la Tulcea la Galați se foloseau cursele de pasageri ale Companiei Navigația Fluvială Română, sau vapoarele altor companii de navigație fluvială și maritimă.

GALAȚII

nemărginirea zarei, iar pe dreapta se încep mlaștinele Prutului, populate cu păduri de sălcii și de papură, în pâlcuri mai mari sau mai mici, printre cari licăresc pârae și bălți, pe unde chipurile pescarilor ies la iveală, în luntrile înguste și lungi, ce străbat apele cu iuțeală. Podețele, pe sub cari pâraele Brateșului, își fac intrarea în Dunăre, stau așezate la distanțe pe șoseaua Galați – Prut (din fața Giurgiulenilor – Basarabia), ca niște porumbare părăsite, iar șoseaua mâncată de ape, prezintă ridicături și scoborâri. Dincolo de șosea, masa imensă a lacului, se lățește spre nord-est între cele două dealuri, ca o pânză lucioasă brodată cu verde.

Lumina soarelui străbate codrii și apele, mângâindu-le cu razele sale, și producând prin evaporațiune acel feeric efect al miragiului, ce ridică umbre mișcătoare în aerul nemișcat și farmecă vederea.

În stânga Dunărei, pletoasele și bătrânele sălcii, din preajma satului Pisica, șoptesc sub adierea zefirului, doina suferințelor și bucuriilor trecute peste ele. Iarba verde și mătăsoasă dintre ele se ondulează în valuri line, ce parc'ar spune prin modestia mlădiei lor, un plăcut îndemn de încurajare ramurilor și frunzelor plângătoare,

Satul Pisica se zărește la distanță, așezat la nivelul apei, din cauza poziției joase a locului, expus vecinic la inundații. Bieții săteni sunt siliți a emigra mai în fiecare primăvară, iar după retragerea apelor, revin și repar cu mare caznă, stricăciunile caselor aproape dărâmate.

Din acesta pricină, satul Pisica se prezintă mult mai sărăcăcios și în neorânduială, ca Azaclăul, protejat de prelungirea culmilor Bugeakului.

GEORGE I. CHRISTESCU

O!... cât chin pe obișnuiții de pisicani, lipsiți până și de pământul necesar hranei lor proprii, prin aceste locuri mlăștinoase și nesănătoase!... Îi vezi pârliti de soare, îmbătrâniți înainte de vreme. Chinul muncii grozave este zugrăvit pe fața lor. Dar ... viața-și târăște victimele și prin fundul ocnelor și pe valurile mării și prin regiunile aerului. Omul trăiește unde nimerește, ființa și spiritul său sunt rezultatul mediului în care trăiește. O parte din pădure este tăiată. Tulpinile bătrâne retezate se zăresc printre tinerile mlădițe, unele oblig, altele orizontal, ca niște scaune naturale. De-asupra lor a crescut mușchiul verde și buchete de ciuperci, ce se răsfăță la soare. Vaporul înaintază, Dunărea geme sub presiunea roților, ce-și încordează toată puterea contra curentului, spre a înainta tot mai iute și a ține regulatul mers. Undele supărate de acest mosafir neașteptat, fac gălăgie împingându-se una pe alta cu furie. Peștii deșteptați din somn, fug pe vârful valurilor speriați, iar bătlanii aținându-i pe maluri, îi înghit cu poftă.

Aerul miroase a mirezme îmbătătoare de flori și erburi, umbra pădurei desemnează margini bine definite, pe fâșia îngustă a fluviului, pătând-o cu mohorâta ei culoare, ce par'că țârmuește apele în mersul lor perpetuu.

Cum ieși din cotitura Pisiceii, încep să se zărească catargurile corăbiilor din port. Încet încet se deosebește o cale, stăvilă de o parte și de alta, de pânticoasele vapoare și șlepuri, pe vârful lor fâlfâie drapelul tuturilor națiunilor din lume.

La pontonul românesc, vaporul „Principele Carol” stă gata de plecare; el este de o construcție din cele mai solide și moderne și de o cochetărie neîntrecută, face cursa de călători Brăila – Galați. Aproape

GALAȚII

de el, marele și elegantul vapor „Ștefan cel Mare” (fost „Orient”), acum iacht regal, stă ancorat adăstând pe regele sau familia regală. Ce frumos e pavoazat acest vas oridecâteori regele sau prințul au plăcerea să facă excursiuni. În 1904 și 1908 mai ales au fost adevărate reviste navale, căci iachtul era urmat de nenumărate vase de războiu și vapoare de comerț române și străine, al căror șir se pierdea în zare.

La sosirea în Galați, zeci de mii de oameni, au salutat pe iubiții suverani cu urale nesfârșite. Regele serios și grav, ținând de mână pe prințul Carol, saluta poporul, iar regina zâmbitoare și grațioasă, primea buchetele copiilor și făcea cerc cu damele orașului, sfătuindu-le la lucruri frumoase. Marele Ștefan, al cărui nume poartă vaporul, a tresărit poate, în somnul său de veci, de atâta fală și mândrie a neamului românesc.

Alte vase, ca „Vasile Lupu”, care face cursa de călători Brăila – Galați – Sulina, „Brâncoveanu”, „Dragoș”, curse de mărfuri Galați – Severin, împreună cu „Radu Negru”, scufundătorul lui „Ferenț Ioșca” la Cernavodă în 1903, apoi nenumărate alte remorchere și șlepuri ce mișună în port, toate cu bandiera românească, sunt vase ale Navigațiunei fluviale române, care are o flotă numeroasă și puternică.

În fața Azaclăului stau ancorate monitoarele de războiu „Lascăr Catargiu”, „Alexandru Lahovari”, „Ion Brătianu” și „M. Cogălniceanu”, înconjurate de numeroase șalupe, canoniere și torpiloare^[22]. Ele au o culoare cafenie și o mărime respectabilă, dând înaintea solidității și fiorul groazei; prin gurile de foc ce sclipesc din depărtare, iar

---

^[22] Cele patru monitoare ale Diviziei de Dunăre, construite la Trieste și asamblate definitiv în Arsenalul Marinei de la Galați, au fost lansate la apă în anul 1907.

GEORGE I. CHRISTESCU

vedetele „Maior Șonțu”, „Maior Giurescu”, așezate la distanță, par că veghiază asupra orașului, să nu fie turburat de inamici.

Galațul este reședința tuturor comandamentelor fluviale și maritime ale țării, precum și ale tuturor companiilor de navigațiune străină, cari au curse regulate de mărfuri și călători în toate direcțiunile, ca societatea D.D.S.G. austriacă. M.F.T.R. ungară, compania Fraissinet, Lloydul austriac, societatea de navigațiune rusă Odesa – Corabia etc. Ele duc bogățiile țării noastre în toate părțile lumii, aducându-ne colonialele, cărbunii, ferul, etc. Numeroase alte vapoare sub diferite pavilioane, înșirate de-a lungul imensului cheiu, încarcă și descarcă mărfurile, producând o mare activitate în port.

Fabricile, al căror număr destul de considerabil în Galați, bate recordul tuturilor orașelor din țara (70), își înalță colosalele coșuri, ca niște siluete ce desfid norii.

Cea dintâi apare Societatea Forestieră (fostă Goetz) una din cele mai mari fabrici de cherestea din Europa^[23], care are angajați mii de lucrători atât în Galați cât și la ferăstraiele de prin creerii munților, și ocupă toată partea țărmlui dela capul cheului până la Brateș cu depozitele sale, lângă care zeci de vapoare, corăbii și șlepuri, încarcă scândurile, grinzile, piloții și trunchii de brad, ce se zăresc în grămezi colosale, așezați pe o întindere cât vezi cu ochiul.

Plutașii moldoveni scoborâți din văgăunile Carpaților pe Siret sau Prut, își fac fertura deasupra plutelor în mers. Pletele lor negre și

---

^[23] Fabrica de cherestea P. & C. Goetz & Co. și-a început activitatea în 1879, cunoscând o mare dezvoltare după ce managementul său a fost preluat de o Societate Anonimă cu un capital de 10 milioane lei. În anii 1890, S avea circa 5.000 de angajați, dintre care 350 la Galați – detalii în Tudose Tatu, *Istoria trudită a fabricilor uitate*, Patronatul Întreprinderilor Mici și Mijlocii Galați, Galați, 2008, pp. 240-252.

GALAȚII

lungi sunt fluturate de vânt, iar făpturile chipeșe ale celor dela cârmă stârnesc admirația tuturilor. *Eată plăeșii lui Ștefan cel Mare* – strig niște liceani agitând pălăriile și strigând *ura!*... – iar o doamnă ce se plimba pe cheu adaoase într'un avânt de entusiasm: *Numai doi voinici ca aceștia și erau destui a ține în respect oastea lui Sobieschi sub zidurile cetății Neamțului...*

Imediat se vede Arsenalul marinei militare române, unde este și un șantier naval, în care vasele marinei se repară și se închee cu materialul adus din marile turnătorii marine din străinătate^[24]. Cele patru monitoare mari, sosite în timpul din urmă, pentru complectarea flotei dunărene, au fost încheiate și montate în acest șantier. Zgomote profunde, ce par niște bătăi de nituri în interiorul cazanelor, răscolesc undele aerului și lovesc timpanele – la care răspunde răgușita sirenă a vaporului în semn de atențiune.

Lângă el un alt șantier „Fernic” își arată firma, unde vase din porturile Mării Negre sunt în reparație^[25].

Acesta este un vechiu șantier, cu renume stabilit în orient, având și un doc plutitor.

Mai departe uzina de gaz își înalță turnul său rotund și lat în vârful, cu grilajul în formă de parafulgere – alături grămezile de cocs, din care s-a extras gazul, stau înșirate la distanță, spre a permite încărcarea căruțelor. Din vârful turnului și din grămezile de cocs

---

^[24] Arsenalul Marinei a fost înființat în anul 1879; demersurile de înființare au existat în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza

^[25] Șantierul Naval funcționa la începutul secolului al XX-lea, după desprinderea sa din Uzina Turnătorie „Gh. Fernic”, înființată în anul 1893.

GEORGE I. CHRISTESCU

se zăresc radiind prin puritatea orizontului undele gazului cari zbor în aer^[26].

Docurile se ridică ca niște giganți între pitici. Magaziile lor și elevatoarele, împreună cu dependențele și nenumăratele depozite de mărfuri, în care se disting grămezile de cherestea, formează un mic oraș, mărginit în partea fluviului cu cheul în forma unui golf, unde se fac operațiile și în special ernează vasele, iar în partea orașului este înconjurat de un zid 'nalt de ciment cenușiu, în interiorul căruia micul oraș pare adăpostit ca'ntr-o cetate. Acest zid s-a făcut în ultimul timp, pentru evitarea furturilor ce se constatau zilnic din depozitele de mărfuri^[27].

Linii nenumărate șerpuesc printre depozite, unde mașinele trag și împing cârduri de vagoane gemând, pe când fluierile lor răgușite lovesc timpanele în mod confuz.

Cheiul, marele cheiu al portului, începe de la Docuri și continuă până dincolo de Vadul Rașcu, pe o distanță mai bine de 3 km. El este construit în întregul din piatră, și scutește orașul de inundații, fiind foarte 'nalt.

În Docuri, mii de oameni furnică printre depozitele de mărfuri și printre magazii, încărcând și descărcând, iar elevatoarele absorb prin marile lor guri, cerealele, ce trec în pânticoasele vapoare ancorate, producând un sgomot cadențat care spintecă văzduhul.

Stoluri de porumbei și de păsărele, rătăcesc prin acest amalgam de forțe, desfășurate în lupta pentru traiu, ciugulind gozurile suflate

---

^[26] Uzina de gaz aerian, Societate Anonimă, a funcționat începând din anul 1894 – cf. T. Tatu, *op. cit.*, pp. 354-361.

GALAȚII

de vânt, la un loc cu sărmane femei și copii, ce adun din marea de pleavă, boabe pentru măcinat.

Soarele dogorește fețele obosite de muncă, peste cari curg șiroae de sudoare, amestecată cu praful spulberat din mașini.

Fabrica de făină (arsă) construită din nou în cărămidă roșie, se ridică asemenea ca un colos ce ar dori să rivalizeze cu Docurile. Aci este plasat un capital de multe milioane, în frunte cu firma Dall'Orso din Galați și se crede că va avea și cuptoarele sistematice, necesare unei mari fabrici de pâine, pentru alimentarea orașului^[28].

Lângă ea, firma fabricii de cuie Coltofeanu iese printre catarguri ca firmă românească, între cele multe străine. Aci este angajat personalul numai din români, ceea ce face meritul patronului^[29].

De aici încep a se vedea pe marginea cheiului, firmele diverselor agenții de vapoare străine și române, până la depozitele de cărbuni. La mijlocul cheiului este vama, unde fel de fel de mărfuri în grămezi păzite de santinele, adăst rândul pentru vămuire.

În fața lor, vapoarele descărcate își desvelesc corpul ca niște giganți, iar cele încărcate stau înfundate în apă până aproape de bord.

Tramvaele pe strada Portului, paralelă cu cheiul, au o circulație foarte mare. Se aude sunetul strident de atențiune, pentru publicul ce mișună pe strada lungă și largă, pe când firele conducătoare de

---

^[27] Docurile au fost construite în perioada 1886-1892, după desființarea regimului de Porto Franco (1883), pentru a încuraja tranzitul mărfurilor prin portul Galați.

^[28] Referire la Moara „Steaua”, ce funcționa ca Societate Anonimă din anul 1907, principalii acționari fiind Banca „Marmorosch Blank and Co.” și „Banca August Dall'Orso”.

^[29] Fabrica „Titan” fusese înființată în anul 1906, în 1908 având trei secții: de trefilare, de fabricat cuie și buloane. Toți cei 70-80 muncitori erau de origine română – cf. T. Tatu, *op. cit.*, pp. 440-443.

GEORGE I. CHRISTESCU

electricitate, așezate pe stâlpi puternici de metal, formează o pânză ce se ondulează sub presiunea contactului de la vagoane, ca și când ar fi suflată de vânt.

Vaporul își domolește iuțea în fața Agenției române, unde staționează o lume imensă în adăstarea lui. Pilotul aruncă frânghia, mașina găfâie întorcând vaporul pentru acostare, oamenii de la ponton o prind și trag de ea. Încet și pe nesimțite vaporul se apropie de ponton, sub privirile pline de curiozitate ale tuturilor, și de-odată se oprește, iar hamalii aruncă puntea.

Soarele trimite ultimul salut, de pe vârful coșurilor de la fabrici, și din turnurile sclipitoare ale bisericilor.

Călătorii urc puntea îngrămădindu-se, iar agenții forței publice, cer biletele și opresc intrarea în vapor, până la complecta debarcare. De altfel, aceasta este o mai bună regulă ca în gări, unde pe scările vagoanelor, se întâlnesc și se isbesc cei cari urcă și cei cari scoboară.

Localul agenției este construit din lemn, și are un aspect nu tocmai potrivit portului Galați, care în această privință este în urma Brăilei, unde un frumos local de zid masiv, frumos și cochet lucrat, în forma unei vile atrăgătoare, isbește vederea de la prima dată, mai ales prin culoarea sa albă peste tot, și prin curățenia ce domnește prinprejur^[30].

Muscalii, rași și galanți, adăst de pe caprele luxoaselor trăsuri călătorii cu cari zbor, urcând dealul spre oraș, unde vizitatorul admiră frumoasele clădiri, și munca uriașă întreprinsă de comună,

---

^[30] Palatul Navigației nu era construit la 1909 – detalii în Valentin Bodea, *Monumente istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a secolului al*

GALAȚII

pentru îndreptarea și nivelarea dealurilor, acum pavate cu granit și pietre de lavă, precum și stradele, cari deși nu sunt destul de drepte și largi în Târgul vechiu, totuși prezintă o înfățișare drăguță și plăcută prin curățenia și soliditatea clădirilor.

Intrând în inima orașului și mai ales pe strada Domnească, călătorul se pierde în vălmășagul lumii, și rămâne încântat de frumusețea magazinelor, a costumelor elegante ce întâlnește, și mai ales de toaletele și grația gălățencelor, renumite în toată țara.

C) Din tren

După ce ieși din Bărboși, – unde apele Siretului înconjoară aproape partea de jos a satului, și lași muntele Tirighina cu ruinele lui din fața gărei, ca pe un păzitor străvechii al acestor importante pozițiuni, și martor al vitejiilor străbune, sub care depozitul de munițiuni al forturilor doarme liniștit, ca o mănăstire izolată la piciorul unui munte, unde soldații de pază stau zmeriți în mantalele lor mohorâte, cu bonetele pe ochi, ca niște călugări jezuiți la poarta templelor inchizitoriale, unde se adăposteau instrumente de tortura sufletelor nevinovate, ca și acelea pe cari ei le păzesc acum cu baionetele sclipitoare, cu deosebire că sunt mai înfiorătoare, fiind mai distrugătoare, efect al progresului uman, – priveliștea ce se deschide este pitorească, este încântătoare. Dealurile Moldovei, se întretae în dreapta și în stânga căei ferate, formând ridicături de teren, ale căror ondulațiuni se pierd în depărtări, iar soarele dogorind pânzele colorate de cereale, așternute pe povârnișuri, resfrânge scânteetor în

---

XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea, vol. 2, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2011, pp. 80-83.

GEORGE I. CHRISTESCU

aer o ploae cu raze ce farmecă vederea, pe când zburdalnicul zefir jucându-se pe vârfurile spicelor, produce acea lină adiere, ce formează valuri-valuri din imensa câmpie, și fără de care florile nu și-ar desvolta corolele lor fermecătoare.

O pajiște de fân trimite din depărtare mirosul ghizdeiului și al orașniței înflorite, îmbălsămând aerul.

Un sălaș de țigani și-a întins corturile în preajma Siretului Vechiu, pe o colină stearpă, carele lor stau răspândite pe deal, și printre ele o ceată de copii arămii, cu cămășile rupte abia atârând pe umerii goi, cântă și danțează.

La vederea trenului fac tumbe pe povârnișul dealului, rostogolindu-se devale, cer cu mâinile întinse la ferestrele vagoanelor bani. Mecanicul în vederea pantei domolise iuțeala, așa că danciucii se puteau ține după tren, făcând tumbe și jucând. Li se aruncă bani dela toate ferestrele, ei se tăvălesc prin iarbă căutându-i, pe când trenul în răsetele sgomotoase ale călătorilor, își ia iuțeala cuvenită.

Sărmani copii!... Cu ce au greșit ei, intrând în viață, ca să li se destine un traiu atât de mizerabil!... O!... Destinul!... El împarte darurile sale ființelor; de ce le împarte în mod atât de nedrept și de strigător? *Eată dezarmonia firei*, iată nepotrivirea a tot ce este într'ânsa!...

Aceasta conduce la concluziunea, că nimic nu se mișcă, nimic nu se produce, decât prin ciocnirea *forțelor*, a *ideilor*, iar rezultatul cade la întâmplare, combinat sau măsurat, după forța contactului, – și că acea *armonie* a firei adoptată sau concepută demult, este din contra o *dezarmonie*, căci sexele contrarii se reproduc, electricitățile contrarii se atrag, mugurul încolțește prin forța mediului, norii se mișc

GALAȚII

prin puterea vântului, forța mișcă greutatea și primează dreptul, tot ea produce cataclismele naturale, bogăția produce sărăcia, răutatea surpă bunătatea sau răul distruge binele, din ciocnirea ideilor se naște interesul, regele care sugrumă aspirațiunile și dictează la toți, și din ciocnirea intereselor se nasc certurile, bătăile, războaiele etc. Deci, în totul găsim nu o armonie, ci o dezarmonie a firei...

Linia urcă treptat printre dealuri până la Filești, sat care-și arată pitorescul pe valea Calicei. Mici căsuțe cu grădini și vii, cu arbori fructiferi și semănături prinprejur, stau așezate în grupe, pe povârnișurile văii din stânga trenului într-o liniște adâncă, ce produce o nuanță de modestie și de frumos, care par' că trimite din depărtare salutul ei frățesc trenului.

Aci în fiecare vară, se face o mare serbare câmpenească, cu ocazia hramului de la biserica din sat, când gălățenii comemorează și amintirea filantropului doctor Serfioti, înmormântat în cavoul bisericii de aici^[31]. Atunci mii de oameni, aduși cu trenurile de plăcere și cu tramcarele de ocazie, petrec pe la berăriile și magazinele de tot soiul, construite în pripă, ca la bălciuri, uitând necazurile și dând frâu liber veseliei; hora, brâul și chindia se întind pe vale în sunetul cobzelor și vioarelor, iar chiotele nu mai conțin. Obiceiul apropiat de al sălbaticilor, cari joacă pe morminte și petrec strașnic la înmormântări, ca și noi.

Halta Filești, nou clădită pe culmea dealului, își lasă în vâltoarea trenului, clădirea roșietică și zigzagul liniilor ce se pierd în zare.

---

^[31] Detalii în Mariana Delia Pohrib, *Doctorul Aristide Serfioti: Un destin în slujba comunității gălățene (1828–1905)*, Editura Muzeului de Istorie Galați, Galați, 2012.

GEORGE I. CHRISTESCU

De aci intri în tăetura, care se mărește până ce ajunge la o adâncime ca de 30 metri, când se vede gura tunelului. Trecând pe aici, parc'că te găsești între doi munți mari, nivelați de mâna omului și plantați cu salcâmi, ce în curând vor forma o pădure pe ambele părți. Un fior de necunoscut, plin de plăcere și de groază, te cuprinde trecând printr'această vale artificială, unde soarele dispare, iar atmosfera devine mai greoaie.

Gura tunelului se zărește ca o roată de oțel înfiptă într-un munte, ce formează prin nivelarea lui, aproape perpendiculară, un fel de frontispiciu – înalt până la suprafața platoului de sus. Începe a se desemna interiorul, în forma unei lungi hrube zidită și cimentată, pe fundul căreia șinele lucesc din depărtare până la gura opusă, ce licărește ca un crepuscul abia luminos.

Ușile vagoanelor se închid, ferestrele se trag în jos, din buze se aud șoptiri: *tunelul*, și deodată intrăm într-o noapte profundă unde nu se mai zărește nimic, băjbâim pe întunerec. Râsete argintii străbat bezna, și un susur de sărutări ca o adiere de zefir, gădelă dulceag timpanele atente. Moment priincios pentru îndrăgostiți, de a-și realiza visurile de demult. Amorul își găsește prilejurile mai mult la întunerec și prin locurile retrase, sub paza lunii și a stelelor.

Mergând pe sub pământ în noaptea profundă, cugetele par-că se opresc în loc – și frica de necunoscut care stăpânește omul, aci se simte în toată puterea ei, astfel că instinctiv ne apropiam unii de alții, ca strâns uniți să înfruntăm primejdia or să perim. Dar iată că scânteii de lumină bat în geamuri, speranța renaște odată cu sfârșitul răbdărei, și frica de necunoscut dispare odată cu valurile de lumină, ce năvălesc

GALAȚII

bucuroase către noi. Am trecut printr-o primejdie și am văzut moartea cu ochii, timp de două minute și totul parc'a fost un vis.

Eșim la aer curat, tăetura se micșorează pe măsură ce înaintăm, și deodată panorama Brateșului se desfășoară în stânga; jos linia spre Berești, desemnează o curbă pe marginea digului de apărare al orașului contra inundațiilor. Pe marginea digului se întind apele Brateșului, în mijlocul lui pădurile de papură și insulele de verdeață, pe cari pasc turme, împestrițează pânda de apă, ce se pierde în zare spre nord-est, iar către est se razimă în apele Prutului, ce șerpuește pe sub un mare deal, cât vezi cu ochii din partea Basarabiei, unde satele se zăresc ca niște grădini împrejmuite, din mijlocul cărora turnurile bisericilor sclipesc la soare.

Se văd Renii la gura Prutului, Giurgiulești, unde este un oficiu vamal și alte multe sate locuite numai de răzeși de-ai lui Ștefan cel Mare, după cum sunt și în Covurluiu.

Vapori de apă se ridic la suprafața lacului, formând o ceață transparentă, prin care lumina răzbate cu anevoie; pescarii cu luntrele de pe lac se văd ca niște mogâldețe suflante de vânt.

Dunărea iese din ostroave ca o fâșie de plumb topit, descriind curba spre Tulcea. Bugeakul se razimă în spatele Azaclăului, înălțându-și culmele prin ceață.

Catargurile corăbiilor desfid înălțimele clădirilor, iar fabricile fluer răgușit în vale.

Orașul din vale, cu portul, cu fabricile, cu depozitele, cu liniile de drum de fier, cu clădirile și bisericile sale, formează un complex de culori, de forme și de manifestații sociale, care văzut deodată în

GEORGE I. CHRISTESCU

toată întregimea sa, înfățișează un aspect măreț – feeric pe care condeii nu e în stare să-l descrie.

Linia scoborând către gară, trece pe sub terasa gradinei publice, acea măreață și frumoasă grădină – cum numai Galațul posedă, ce apare în dreapta pe marginea dealului ca și cum ar fi suspendată. De pe balustrada terasei, publicul salută cu urale, iar călătorii fâlfâie batistele'n vânt mulțumind.

În stânga gradinei și pe sub deal, sunt multe vii americane cu struguri foarte gustoși. Rânduiala plantației lor înfățișează o drăguță priveliște. Abia ne dumerim din impresia fermecătoarelor pieisagii, când un fluerat scurt ne amintește sosirea.

Gara e o clădire cu două etaje, mare, spațioasă și oarecum comodă, însă destul de veche spre a fi la înălțimea garilor moderne centralizate^[32].

Trenuri staționează pe mai multe linii, așa că trebuie să treci peste ele ca să ajungi la peronul destul de spațios.

Lumea circulă, se îmbulzește, se lovește, hamalii dau năvala cu geamantanele'n spinare, alții cu cărucioare pline de cufere strigă pentru loc. Damele cochete se îmbrățișează, bărbați eleganți își strâng mâna, perechi tinere se sărut de bun sosit or de adio. În gară sărutările țcănesc fără sfială dealungul peroanelor, producând o rumoare plăcută, un susur fermecător, o atracție drăgălașă, care te face să te simți între ai tăi parcă, într'o intimitate deși mărginită, dar din care poți gusta o părticică de mulțumire, ce îmbălsămează sufletele și dă speranțe de viață.

---

^[32] Gara a fost inaugurată în anul 1872.

GALAȚII

Vestibulul e strâmt – oamenii abia străbat prin el, după cum dealtfel e și spațiul dintre gară și atelierele din fața ei, unde abia au loc vre-o 3-4 linii, pe care trenurile se mișcă ziua și noaptea făcând manevrele cu anevoe.

Trăsuri luxoase cu muscali bine hrăniți, fără mustăți, cu cai ca telegarii, aștept la scară, de unde o frumoasă stradă cu numele poetului Heliade Rădulescu se întinde la deal.

În stânga se înalță frumosul local al Societății Cooperative Galații, cu fabrica de pâine – una din cele mai mari din țară, construită cu banii acționarilor români, care poate produce 10-15 mii pâini pe zi, de o calitate cu totul superioară brutăriilor în mare parte posedate de străini. Aci personalul și lucrătorii toți sunt români, iar fabrica progresează și va progresa poate mai mult în viitor, fiind bine condusă^[33].

De aci urci vadul zis Bănceanu – astăzi Heliade Rădulescu, ce formează două direcțiuni, frumos pavate și proporțional nivelate; una către strada Cuza-Vodă și alta către Mihaiu Bravul. În fața punctului de bifurcație a stradelor, se înalță o terasă cu fațada zidită din granit, împrejmuită cu un gard de fier și formând la mijloc un semicerc, în fruntea căruia stă o fântână.

Două scări de piatră în dreapta și stânga servesc la urcarea pedestrilor pe terasă.

Acest vad este construit la 1872, și a costat multe sacrificii pe comună, fiind conceput după toate cerințele frumosului și solidului. În linie dreaptă strada Heliade ar fi putut continua spre strada

---

^[33] Societatea Cooperativă Galați fusese înființată în anul 1900, fiind una dintre cele mai mari fabrici de pâine din România, cu o producție de 12.000 kg pâine în 24 de ore. Detalii în T. Tatu, *op. cit.*, pp. 401-404.

GEORGE I. CHRISTESCU

Domnească, prin stradela din fața terasei, și comuna ar fi fost scutită de sacrificii, însă s-ar fi pierdut esteticul stradei Domnească, acea stradă poetică – unică în țară la noi.

Urcat pe terasă, panorama portului, a Dunărei și a Bugeakului apare în toată splendoarea ei.

Călătorul stă mut de admirație, privind marea de clădiri ce se desfășoară la picioarele sale, și nesfârșitul convoiu de vase ce mișună'n port.

Zefirul îi trimite un salut de bun venit, păsărelele îi urează ciripind izbândă în afaceri, iar razele soarelui ce încălzesc terasa, îi dau forțe noi în lupta pentru existență.

Ochiul ager străbate ca un vultur spațiul, dând îndemn cugetului ca să-și croiască planuri pentru viitor, și parcă dominând înălțimele se simte mai tare asigurându-și reușita.

De aci înfățișarea orașului devine din ce în ce mai plăcută, cu cât intri în inima lui și faci cunoștința stradelor, clădirilor și a publicului.

GALAȚII

POZIȚIUNI

Orașul Galați înfățișează, după configurația terenului, trei părți deosebite: Valea, Șesul (Platoul) și Dealul, iar după numirile păstrate în tradițiuni sunt: Portul, Târgul Vechi și în urmă Târgul Nou.

Valea este toată partea joasă a orașului până sub dealul sau mai bine zis escarpa dealului. Șesul este partea dela escarpă până unde începe dealul platoului de sus, și Dealul este partea piezișă a orașului și platoul de sus.

Portul cuprinde toată Valea cu Bădălanul și Cărămidarii. Târgul Vechiu este orașul vechiu, cu piața mică și prăvăliile înghesuite, cu stradele strâmpte și întortochiate, ce ține din malul escarpat al Dunărei până dincolo de stradele Tecuciu și Cazarmei, iar Târgul Nou este orașul nou început a se construi înainte de războiu, cu strade largi și drepte, cu pavage de granit, cu trotuare de bazalt, de pietre de lavă și de asfalt. Și Târgul vechiu are pavage frumoase, cu construcțiuni moderne, însă se cunoaște dela distanță îngrămădirea clădirilor, îngustimea stradelor, după obiceiurile orientale și observatorul constată că aceasta e partea antică a orașului, care n-a putut fi transformată cu toată bunăvoința municipalității, silită în urmă a croi un nou oraș alături, după cerințele moderne.

GEORGE I. CHRISTESCU

Astăzi sunt cu desăvârșire unite aceste două părți, dar pe când orașul vechiu se întinde pe o mică porțiune de teren, orașul nou are de zece ori atâta, și cu toate că populația este mai rară, însă are mai mult spațiu, mai multă lumină pe strade și prin curți, unde nu lipsesc grădinile cu flori mirositoare și arbori fructiferi.

Pentru o mai bună orientare, am acceptat împărțirea naturală – cea a situațiunii geografice, în care se cuprind toate formațiunile și vechi și noi ale orașului, și va servi cred ca un mai bun ghid pentru studiarea lui.

GALAȚII

VALEA

Este partea orașului de jos. Ea a fost în totdeauna expusă la inundații, și aceasta fiindcă este situată mai jos decât nivelul apelor.

Atât statul cât și comuna au cheltuit sume fabuloase, pentru a stăvili undele cotropitoare, cari sărăceau populația ordecâteori năvăleau, mai ales în suburbiile Bădălan și Cărămidari, unde casele și astăzi mai prezintă încă ravagiile inundațiilor^[34].

Au fost timpuri când apele Prutului, unite cu ale Brateșului și Dunărei, formau o Mare, în care luntrile și corăbiile salvau pe naufragiați, or le transportau bagajele scăpate de furia valurilor, ce se întindeau până sub deal, cotropind chiar și strada Dogăriei, deși este cea mai sus pusă dintre toate stradele din vale.

Astăzi însă este înlăturat orice pericol, prin îndoita apărare a șoselei Prutului și a digului cel mare, începător de la Dunăre și continuând pe marginea liniei Galați – Berești până la Frumușița; pentru mai multă siguranță se va continua construirea cheiului dela Docuri până la capul marelui dig, spre a nu se mai inunda nici această parte (unde sunt depozitele de cherestea) de apele Dunărei.

---

^[34] Precum marile inundații din anul 1897.

GEORGE I. CHRISTESCU

S-a proiectat chiar construirea unui mare bazin între șoseaua Prutului și dig pentru înlesnirea încărcărilor și descărcărilor.

Aci se disting trei mari suburbii: Portul, Căramidarii și Bădălanul.

1) Portul

Este artera de viață a orașului, este punctul împrejurul căruia gravitează toate energiile. El se întinde din apropierea Țiglinei și până la capul marelui dig.

Deși cheiul nu este construit decât pe porțiunea centrală, de la depozitele de cărbuni până dincolo de Docuri, totuși ambele părți mărginașe prezintă bune pozițiuni de ancorarea vaselor, apa fiind adâncă și țărnelul destul de înclinat.

Portul a existat din cele mai vechi vremuri, când se încărcau corăbiile la mal, până înainte de războiul cu Turcii, atunci s-a început construirea cheiului de azi, pe o lungime ca de 3 klm.

Cele dintâi instalații începând de la vale, sunt ale *Societății forestiere* (Goetz). care posedă ferăstrae cu aburi, mașini și uzine pentru materiale, depozite nenumerate de piloți, cherestea, trunchi etc. – jumătate din Bădălan este proprietatea sa. Aci se întrebuințează mii de lucrători, și din cauza lipsei de oameni stăruiitori la lucru, s-a adus o colonie de unguri, ce va forma cu vremea o populație stabilă.

Arsenalul marinei noastre, privit dela distanță în marea de cherestea ce-l înconjoară, și în fumul coșurilor dela ferăstraiele fabricii, pare un punct neînsemnat ce se pierde'n zare,

Marile magazii ale Docurilor sunt singurele care pot rivaliza întrucâtva cu societatea. Ele își ridică siluetele cu mândrie în sus, desfidând înălțimile tuturilor celorlalte clădiri, și prin nenumăratele

GALAȚII

lor ferestre parcă vorbesc lumii, cerându-i concurs, spre a-și asigura existența, și a combate opera de cotropire străină din acest oraș cosmopolit. Nici o construcție din port, nu se poate compara în mărime și soliditate cu a Docurilor, – singură fabrica de făină mai iese la iveală cu roșul cărămizelor sale, din vâlmășagul fabricelor de tot soiul, și a coșurilor ce răspândesc mirosul de ars pretutindeni, – împetriștând atmosfera cu brâele fumului lor negru și gros ce se ridică în forma unor inele mari, reînoite neconținut, ca niște capete de hidră tăiate și renăscând imediat, formând un fel de lanțuri lungi, unele perpendiculare, altele oblice, altele în zigzaguri.

Fabrica de făină este menită a deveni una din cele mai mari din țară. În Galați a mai existat încă una care arzând, comercianții și exportatorii s-au grăbit în urma absolutei necesități simțită să o reinstaleze.

În Vale sunt așezate cea mai mare parte din fabrici, ca: de săpun, de făină, de rachiu, de gaz, de cue, de pâine, de uleiuri, de var, de bomboane, de halva, uzinele etc. și gara, răspândite în cele trei suburbii, unde se găsește mai mult spațiu, pentru estinderea atelierelor și depozitarea materialelor, ca în Orașul Vechiu. Aceasta pedeoparte fiindcă sunt aproape de gară și port, pentru înlesnirea transporturilor scutite a mai urca dealul, iar pedealta fiindcă în urma construirii marelui dig de apărarea orașului, valea prezintă mai multă siguranță ca în trecut, ceea ce a făcut să se populeze mai bine și mai fără grijă, stradele goale odinioară.

GEORGE I. CHRISTESCU

Aci sunt și sindicatele muncitorești, acele asociațiuni pentru apărarea intereselor muncitorilor, despre care s-a vorbit atât de mult, ca de niște cuiburi de revoltă^[35].

Autocrația de frica micșorării avantajelor și a puterei sale, imaginează revoluționari, ea nu vede în orice conștiință curată, în orice voce cerșetoare a drapelului călcat de ea în picioare decât umbra amenințătoare a revoluției, care ia proporții atât de mari, atunci când năpăstuiții soartei înglodați pân'în gât de nevoi și istoviți de sărăcie, se adun în modestele lor asociații protestând pentru dreptul sechestrat în latifundiile autocrației. Negustori sau proprietari, industriași sau profesioniști, ridicați de jos or moștenitori de milioane pentru apărarea intereselor și a câștigului cât mai mare – din sudoarea muncitorului – devin nesimțitori autocrați.

Ei având puterea în mâna lor voesc a stoarce și acum ca și în trecut această lămâe neseacă, „munca” fără milă până la ultima picătură.

Dar iată că conștiințele amortite de negura trecutului, s-au deșteptat, și munca, acea forță producătoare de miliarde, își cere răsplata meritată. De aceea spectrul ei, ordecâteori se agită de vânt, îngrozește pe autocrații, cari ar trebui să cedeze numai din simțul de umanitate și de echitate, nu siliți. Dar... sătulul nu crede la flămând, bogatul nu crede la sărac.

Strada Portului este bine pavată cu granit și trotuare din piatră de lavă. Ea are o lungime ca de doi klm. și este luminată în partea cheului cu electricitate, lucru necesar de introdus în tot orașul, unde gazul aerian în cele mai multe străzi, produce o lumină prea mică din

---

^[35] Referire la desele greve care aveau loc în bazinul docurilor sau în stabilimentele industriale din portul Galați.

GALAȚII

pricina depărtării felinarelor, și a puținei forțe de lumină ce posedă, comparativ cu intensitatea luminoasă a electricității. Orașul văzut dela cheu noaptea, pare că zace în întuneric, așa de mult orbește lumina electricității pe a gazului. Lamele electrice se văd dela mare distanță, ca niște stele luminoase.

Tramvaele electrice alunecă ușor pe șini, aducând publicul dela o margine la alta a orașului, ridicând fără greutate dealurile. Orașul având o mare întindere ar fi trebuit ca și tramvaele să fie răspândite pretutindeni; însă Târgul vechiu nu are decât o singură linie pe strada Brăilei, și o ramură în comunicație cu portul, restul este lipsit de această înlesnire publică, iar orașul nou cu toate că are multe strade lungi, drepte și largi, nu posedă decât pe stradele Tecuci, Mavromol, Traian și un crâmpeiu înfundat pe Mihaiu Bravul. Este absolută nevoie de noi linii de tramvaiu, și mai ales de transversale, care să lege gara cu bariera Traian, aceasta cu bariera Brăilei și periferiile cu centrul direct.

Când automobilele, vehicule mult mai practice, atât prin iuțea cât și prin construcția lor, care permite circulația lesnicioasă oriunde, fără nici o instalație, vor lua avântul cuvenit, tramvaele și trenurile vor dispărea încetul cu încetul. Generația noastră va vedea poate în țara noastră trenuri automobile pe toate căile. Ear când aeronautica va cuceri aerul, vom avea trenuri și flote aeriene.

Orașul din port se întinde între strada Portului și strada Dogăriei. Din aceasta din urmă, se deschid mai toate rampele de comunicație cu orașul de sus.

Între ele sunt nenumărate strade și stradele, fie paralele fie perpendiculare, mai mult sau mai puțin mari.

GEORGE I. CHRISTESCU

Unele ca Ceres, Grivița, Chihan Vodă, Negri sunt drepte și largi cu trotuare de lavă și granit, pe când restul sunt mici, întortochiate și înguste.

Este una din părțile vechi ale orașului – care, fiind mai aproape de fluviu, a fost vecinic locuită, deși pe o întindere mult mai mică ca astăzi, și în vederea poziției sale, mai joasă ca nivelul apelor mari, a suferit multe inundații. Punctele de ancorarea vaselor sau mai bine zis malul de încărcarea și descărcarea mărfurilor, se zice că era mult mai spre oraș, decât pozițiunea cheului de azi, și treptat ridicându-se pământul, prin depunerile apelor sau prin lucrări artificiale, apele s-au retras, câștigându-se o bună porțiune de teren, care apoi s-a locuit. Aceasta este opera de creștere a uscatului în dauna apelor.

De altfel, și astăzi se mai văd curți, pe unde crește papura, moștenire a timpelor când apele stagnau permanent, prin aceste locuri.

Toate stradele și stradelele din port, sunt actualmente pavate, deși până în ultimul timp unele erau noroioase, și contrastau cu importanța și vechimea orașului.

Orașul din port prezintă un triunghi ascuțit cu vârful la întretăierea stradelor Dogăriei cu a Portului, și baza în strada Cereș, sau magaziile gărei. În acest spațiu care se lățește spre est, se găsesc magaziile de bucate acoperite cu olane, și depozitele de Coloniale.

Mai de mult, când nu era cheiul, erau vaduri de încărcarea vaselor, și unul din cele mai însemnate era molul așa zis Bacalbașa, ce se întindea pe o mică porțiune, cam pe unde sunt depozitele de cărbuni de astăzi, având comunicație cu orașul pe la Vadul Rașcu.

Întinderea cheiului s-a făcut încet, dat fiind greutatea multiple ale construcției.

GALAȚII

Serviciul hidraulic, de la organizația sa pe baze solide și conform cerințelor moderne, n-a cruțat nici un sacrificiu, ca să dea estinderea cea mai favorabilă cheiurilor, rămase cu totul înapoia acelor a statelor din occident. În special portul Galați și mai ales comersanții, trebuie să aducă prisosul lor de recunoștință acestui serviciu, învingătorul atâtor piedici pentru utilitatea publică și progresul țării^[36].

Tot sub auspiciile acestui serviciu s-a înființat și *Navigațiunea Fluvială Română*, una din căile de comunicație fluvială națională, cu care azi ne mândrim^[37].

Gara este situată între strada Cereș și Cărămidari, ea are opt magazii de mărfuri, nenumărate linii de garaj, printre magaziile de mărfuri particulare, rampe de vinuri și de mașini agricole, locuinți pentru personal, depouri de mașini și ateliere de reparația materialului rulant etc. Liniile de garaj se întind pe o mare distanță către Docuri, Societatea forestieră și depozitele de cărbuni despre Țiglina. Mașini circulă în toate direcțiunile și fluieratul se amestecă cu al vapoarelor, fabricelor, tramvaelor etc. producând acel tumult din care timpanul abia înregistrează câte o notă.

Trenul trece la Docuri ori la Port, fluere prelungi de atențiune însoțesc gâfâitul mașinei, care abia trăște după sine șiragul de vagoane, destinate a se descărca în pânticoasele vapoare, ce înghit trenuri întregi, fără să se simtă. Sunt unele vapoare cari au tonagiu până la 500 vagoane (5 mii tone). Acestea când sunt goale, plutesc deasupra apei arătându-și întregul colos ce înspăimântă fluviile.

---

^[36] Realizarea lucrărilor tehnice și exploatarea instalațiilor portuare erau de competența Serviciului Hidraulic.

^[37] Serviciul NFR a fost înființat în anul 1890.

GEORGE I. CHRISTESCU

Când se descarcă asemenea vapoare sute și mii de lucrători în majoritate armeni-turciți, fugăriți de urgia mahometană, pășesc domol pe scândurile de acces cu samarele'n spinare de asupra cărora coșurile pline stau nemișcate, iar căruțașii trec printre linii și vagoane fără sfială, încărcând și descărcând la iuțeală, din grămezile scoase din vapoare, cu caii lor bine hrăniți, înhămați sub cercurele solide, în vârf cu apărători de soare.

Sărmanii căruțași!... Câtă bucurie au ei când au de lucru, și cât de triști sunt când stau în cete, cu caii înhămați toată ziua tot așteptând mușteriii cari nu mai vin!... Șed pe marginea trotuarelor cu bicele'n mâini, privind în largul Dunărei sosirea vre-unui vapor încărcat. Viața lor este portul, – când nu-i mișcare'n port ei pier de foame.

Tot în aceeași critică pozițiune sunt și lucrătorii de prin ateliere, fabrici, uzine, cari sunt reduși când portul nu lucrează, și din această cauză sufer ei și familiile lor. Viața lucrătorului este un nesfârșit chin din pricina lipsei de lucru.

2) Cărămidarii

Între dependențele gării și Bădălan, este o mică suburbie numită Cărămidari, locuită aproape în întregime, cu funcționari și lucrători dela calea ferată și dela Docuri.

Această suburbie s-a numit astfel probabil dela gropile de cărămidă ce au existat și există încă astăzi – producând miazme nesănătoase prin apele ce stagnează într'însele.

În Cărămidari sunt multe strade pavate cu bolovani, ca o continuare a umpluturilor de terasamente ale căei ferate, căci n-a fost

GALAȚII

nevoe de mari umpluturi cum ar fi în Bădălan, restul însă se găsesc în stare primitivă, cauzând multe neplăceri locuitorilor. Aci sunt atelierele, magaziile și depozitele de mașini ale gării, 2 fabrici de gaz, două de cue, una de ulei. Stradele Etna, Vezuviu, Locomobilele sunt drepte și bine întreținute, ele au luat aceste numiri, desigur fiind că sunt aproape de vecinicele mișcări, și zgomote dela manevrele trenurilor, și din atelierele căei ferate, ce se aseamănă cu vulcanii în acțiune.

Cărămidarii se întind între strada ridicată a Prutului, Maramureș, și linia gării despre Bădălan. Aci sunt multe vii sădite pe sub deal, între strada Mihaiu Bravul și linia ce merge la tunel. Ele se continuă în Vadul Ungurului, unde s-au întemeat câteva ogrăzi, cu cele mai variate soiuri de struguri. Dealtfel viile nu lipsesc și în lungul șoselei Prutului, unde se văd ridicate pătule de supraveghiere contra furtului. Această suburbie prezintă o semirusticitate ca punct de trecere între oraș și satul Bădălan.

3) Bădălanul

Cea mai extremă parte a orașului din vale, cea mai rustică și cea mai părăsită, din cauza situației sale joase, este Bădălanul. El se întinde pe malul Dunărei, între șoseaua ridicată a Prutului, strada Nordului și Basarabiei, construite la același nivel, și Cărămidari. El formează un sat, care privit de pe aceste căi înconjurătoare ce-l apără de inundații, pare a sta într-o groapă, unde se văd toate mișcările locuitorilor. Mai toți gospodarii sunt lucrători sau cărăuși, la fabrici și la port. Fiecare își are vacile sale cu lapte, boi de jug, porci și păsări cari cresc libere pe străzile nepavate, unde apele stagnante formează lacuri permanente – bune răcoritoare pentru aceste animale.

GEORGE I. CHRISTESCU

Omul deprins cu nevoile, îndrăznește să cârtească abia în vremea ploilor contra relei întrețineri a drumurilor, iar când se usuc noroaele, simte o necesitate de bălți pentru întreținerea animalelor – existența lui. Dealtfel nivelarea întregii suburbii ar costa colosal, urmând să se facă umpluturi de 2-3 metri grosime pretutindeni, iar casele ar rămânea în groapă, ceea-ce n-ar conveni proprietarilor, căci li s-ar deprecia valoarea imobilelor. Deacea pavarea Bădălanului a rămas în urmă. El este un sat al Galașilor. Aceasta se adeverește și prin faptul că locuitorii în mare parte sunt veniți de prin satele mărginașe, păstrându-și portul și obiceiurile strămoșești, precum și de la numirea sa, care după unele versiuni, ar veni de la un cioban Badea, așezat pe aci înainte de 1848, iar după alții de la un turc, sau mai bine zis armean turcit, proprietar al acestor locuri numit Bădălan.

Noi credem că numirea sa ar proveni, din tradițiunea situației sale primordiale, când pe ici era mlaștină plină de papură și trestii, care după retragerea apelor rămânea ca o pustie părăsită, ca un bărăgan, unde începând a se stabili oameni i s-a zis Bădălan, adică loc pustiu – mlaștinos – rustic – părăsit.

Împroprietărirea sătenilor aci s-a făcut la 1864. De atunci a început să se populeze în mod oficial, și cu toate că progresul populării a mers încet de frica inundărilor, în ultimul timp însă a înaintat așa de mult că astăzi este casă lângă casă.

Aci sunt fabrici de cuie, de var, de gaz, șantiere navale, arsenalul marinei, uzina de gaz aerian cu depozitele sale, docurile și societatea forestieră.

Intrând în acest colț retras al Galașilor, ce pare uitat de lume, vizitatorul este izbit de o activitate extraordinară: sute de vagonete

GALAȚII

încărcate se încrucișează pe diverse linii, căruți mișună pe stradele întretăiate de linii Decauville și de tramvaiu, oameni încarcă și descarcă ziua și noaptea, mașini de cale ferată circulă pe linii cu vagoane după ele, cari în această mare de activitate nu se mai aud – doar fumul mai dovedește că sunt în acțiune. Stive nenumărate de cherestele, grămezi enorme de piloți, așezate cu macarale mecanice, ferăstrae cu aburi etc., dovedesc marea bogăție a societății forestiere.

Intrând în inima lucrărilor acestei societăți, te simți într-o lume nouă, într-o atmosferă plină de viață, din care exală parfumul prosperității, ordinii și mulțumirii.

Lucrătorii, supraveghetorii, șefii de echipe, controlorii, mașiniștii, inspectorii etc, își fac serviciul în liniște și în mod conștient, căci fiecare are destinația sa, aparatul operațiilor este distribuit cu o mare chibzuială, și după capacitatea fie-căruia, ceea-ce denotă o direcțiune capabilă și democrată, care ar putea servi de exemplu societăților noastre, în fruntea cărora se pun de multe ori oameni nepregătiți lipsiți de acea bună-voință și atențiune, pentru fiecare subaltern sau client, cu care se câștigă inimele și se atrag oamenii devotați, fapt ce conduce la învingerea greutăților de exploatare și la progresul întreprinderilor^[38].

În mijlocul acestei munci vecinice, acestui vulcan în acțiune, se ridică casa cu două etaje a administrației, modestă în aparență dar plină de frumos înăuntru. În curtea cu uluci mari, în fața locuinței directorului, este plantată o grădiniță de o rară frumusețe. Florile de toate nuanțele sădite în ronduri multicolore parfumează atmosfera, și

---

[38] Situația era mult mai dificilă pentru angajați, muncitorii fabricii declanșând numeroase greve (1892, 1895, 1907, 1911, 1913, 1914).

GEORGE I. CHRISTESCU

oferă privitorului un contrast cu lumea din afară, unde praful, zgomotul și munca, cutremură văzduhul. Aci este un mic raiu, un locaș de liniște și odihnă, unde toți funcționarii locatari ai curții, se împărtășesc în mod egal de toate aceste frumuseți împreună cu directorul, de unde se constată că un spirit democratic și îngăduitor, planează din partea celor mari asupra celor mici, care naște devotamentul și iubirea, prin care o asociație pășește la progres.

Strada Basarabiei este tăiată în două prin instalațiile Arsenalului Docurilor și fabricii de cherestea. Odinioară ea se întindea din strada portului până în șoseaua Prutului ce duce la frontieră, către frații subjugăți de colosul rusesc. Cu timpul va dispărea cu totul.

Bădălanul este și un producător de păsări, unt, ouă și animale pentru consumațiunea pieței orașului. La aceasta contribuie și satele din Dobrogea prin Bacul (podul plutitor) vecinic transportător de care cu fân, cereale, porci, păsări, vite, etc.

Deși înapoiat cu starea higienică, Bădălanul are o nuanță de frumos, prin rusticitatea sa proprie, el ne fiind nici sat, nici oraș, dar totuși ca un sat pe lângă Galați, și prin munca neconținută depusă de mașini și de ființi contribuitoare la acea vecinică activitate particulară Bădălanului, ce une-ori întrece chiar pe a portului, care cu toate acestea se produce într-un sat, cutezător a se măsură cu orașul.

El prin situația sa favorabilă, chiar pe malul Dunărei, este menit a deveni o frumoasă suburbie, dacă se vor lua măsuri serioase pentru nivelarea lui.

GALAȚII

PLATOUL

Cea mai frumoasă parte a orașului este centrul, situat atât în târgul Vechiu cât și în târgul nou, și care în forma neregulată a reliefului solului orașului, fiind singura plană, o vom numi platou.

Platoul începe imediat deasupra escarpei malului, cu care comunică prin vadurile bine construite, și se întinde până în strada Cojocari în legătură cu Columb, ca lățime iar ca lungime din țărmul Dunărei și până în strada Zimbrului. Este situat la 23 ½ metri deasupra nivelului apelor – socotit la Biserica Catolică.

Primele strade sunt *Mihai Bravul* și *Cuza Vodă*, ambele frumos pavate și bine întreținute. Două străzi populate numai cu cetățeni de frunte, cari și-au construit vile și palate frumoase cu grădini încântătoare, de unde privesc portul, Dunărea, Basarabia și Dobrogea.

Pe strada Cuza Vodă se află și azi casa în care a locuit nemuritorul domn.

Trecând pe dinaintea acestei sfinte locuințe, capetele ar trebui să se descopere, sufletele să se resemneze, inimile să salte, știindu-se că în ea s-a adăpostit întemeetorul României, eroul care a câștigat cea mai mare bătălie – Unirea principatelor – fără vărsare de sânge.

Aci s'au plănuit toate actele mari, din care a răsărit Unirea. Aci în aceste ziduri, s-a recules spre a eși mai forte acel care a

GEORGE I. CHRISTESCU

împroprietărit țărani, a secularizat averile mănăstirești, a înfrânt puterea consulară și a decretat libertatea și egalitatea, tuturor locuitorilor înaintea legilor. Aci se întâlnea el cu intimul său amic Costache Negri, sfătuindu-se pentru binele țării, când Cuza a fost prefect și deputat de Covurlui, președinte de tribunal.

De aci și de la Mânjina lui Negri, a pornit sentimentul național abia născând, întinzându-se apoi peste toată suflarea românească.

Gălățenii sunt prea modești, mulțumindu-se ca amintirea mărețului domn, să fie comemorată numai prin numirea unei străzi și a unei școale în locul statuei ce ar trebui să înfrumusețeze orașul lipsit de monumente^[39].

Este pe lângă o datorie, dar și un îndemn pentru noi, ca să imităm pe străbunii noștri care ridicau statui pretutindeni, și peninsula Galaților ne dă destule pilde.

Dar noi în vălmășagul luptei pentru traiu, am uitat de asemenea sfinte datorii, ce ar trebui ca să fie icoana la care să ne închinăm zilnic, fiindcă dintre toate orașele țării, Galațul are primul drept și prima datorie a înălța o statuie lui Cuza, fiindcă el aci a trăit, aci a făurit marile evenimente de înălțarea neamului, în acele vremi întunecate, și aci i se mai păstrează încă locuința, care în loc să fie un muzeu de înălțarea minților și a sufletelor, este în rândul caselor de închiriat.

Națiunea, parlamentul, guvernele trebuie să uite certurile vechi, și să dea meritul cuvenit eroilor naționali.

---

^[39] Școala „Cuza Vodă” a fost înființată în valea orașului între anii 1880-1881.

GALAȚII

Strada Mihaiu Bravul este de o liniște și de o curățenie exemplară. Are forma unui larg bulevard, cu trotuarele populate de tei mirositori și castani stufoși.

Gălățenii au potrivit de minune numirea acestor două străzi ce se bifurcă una în dreapta, alta în stânga rampei, ce poartă numele întemeetorului literaturii române Heliade Rădulescu, cu a celor doi domni, cari au întrupat sub sceptra lor țările române. Da, Mihaiu și Cuza sunt doi corifei cari vor lumina în noianul timpilor, aureola noastră națională – ca doi luceferi neîntrețuți; căci Mihaiu prin vitejia sa, a cucerit cu sabia de sub jugul asupritorilor, țările române, întrupând o clipă idealul național^[40], iar Cuza prin eczaltarea sentimentului național, a știut să convingă conștiințele la o operă durabilă, în fruntea căreia a stat șapte ani, și va fi scutul sub care vor crește marile idei ale tuturilor românilor. Pe Mihaiu Bravul se găsește Corpul de armată, Seminarul și palatul Comisiunii Danubiene.

Pe Cuza Vodă este Prefectura poliției și școala profesională de fete^[41].

Strada Domnească este paralelă cu Mihaiu Bravul și Cuza Vodă. Ea se prelungește prin Calea Bârladului până la Vadul Ungurului, și este prin eselență strada elitei – strada ideală – bulevardul Galaților. Este un fel de Calea Victoriei, dar îndoit de largă, cu trotuare largi, plantate cu tei mirositori și castani stufoși.

Caracteristica acestei străzi, unică în țară la noi, atât prin aspectul, curățenia și lungimea sa, cât și mai ales prin modul de confortare a

---

^[40] Numele străzii „Mihai Bravu” face referire la Domnitorul regulamentar al Moldovei, Mihail Sturdza (1834-1849).

GEORGE I. CHRISTESCU

publicului pe dânsa, este că în toată întinderea ei, care măsoară vreo patru klm. dela centru până la Vadul Ungurului, și în calitate de stradă principală, e un magnific bulevard pavat cu granit și asfalt, unde lărgimea locului, curățenia, aerul îmbălsămat, atrage lumea.

Toate plimbările, atât pe jos cât și în trăsură se fac pe această elegantă stradă, unde nu sunt decât autorități și case de locuit, lipsind cu desăvârșire magazinele de orice soi, care ar împedica prin reclamele lor circulația pe trotuare, cum sunt în multe orașe de-ale noastre.

Publicul de toate categoriile își dă întâlnirea pe strada Domnească. Aci vezi toaletele elegante ale frumoaselor dame gălățene, renumite pentru luxul și bogăția lor, aranjate grațios pe corpurile zvelte și pline de forme încântătoare.

Nicăeri ca aci nu defilează atâtea chipuri majestoase, atâția ochi scânteietori pe sub pălăriile cu borduri mari, aruncând săgeți voluptoase, atâtea piepturi sculptate, eșind în relief de sub corsajele măestrite.

În orice zi dar mai ales sărbătoarea după-amează, trotuarele sunt pline de publicul ales care se duce și vine dela grădina publică, admirată mai mult în trecut sau dela distanță, căci farmecul plimbărilor îl fac trotuarele largi ale străzii, neîmpiedecate absolut de nimic. La intervale se găsesc bănci solide pe cari grupurile de dame stau la umbra teilor înfloriți, ce răspândesc parfumul pretutindeni, transformând totul într-o imensă grădină.

---

[41] Prefectura Poliției funcționa în casele Dr. Vizzu, iar Școala profesională de fete, înființată în anul 1893, în clădirea dăruită de Ulisse Negroponte.

GALAȚII

Copii drăgălași, purtați în cărucioare cochete de bone tinere, și alții mai mari jucându-se cu cercul și cu mingea, încrucișează cu trecătorii fără sfială.

Trăsuri luxoase și automobile zgomotoase, călăreți robuști și amazoane fermecătoare, defilează comod prin fața pietonilor atenți.

Aci lumea s-a deprins a înlătura plăcerea plimbărilor în frumoasa grădină publică. Mirosul fascinator al florilor, aerul curat al lacului, priveliștile terasei, umbra deasă a bătrânilor plopi, nu mai tentează decât pe mediocri și pe naivi. Elita găsește deliciul în Bulevardul drăgălaș al Domneștei. Deaceea grădina a și pierdut din importanța ei – dar n-a pierdut pitorescul – n-a pierdut farmecul nepriceput de lume în poziția superbă ce ocupă.

Pe Domnească sunt mai toate autoritățile, începând cu judecătoriile, curțile, tribunalele, palatul ad-tiv., cluburile, biserica și palatul episcopal etc.

Numirea ei pare a se confunda în vechimea orașului, în tradițiunile naționale, când Domnii români și mai ales fanarioții, investiți cu firman dela marele vizir, înapoindu-se dela Constantinopol ca să ia domnia în primire, trebuiau să treacă prin Galați, portul cel mai mare și cel dintâi, la intrarea în hotarele țării române.

Aci le eșeau boerii întru întâmpinare, și după ce le sărutau poala hainei, făcând temenelele obicinuite, erau conduși pe această stradă – care desigur era cea mai vestită pe atunci, și găzduiți la unul din cei mai cu vază unde se vorbea despre nevoile țării; iar Domnul da sfaturile cuvenite. De aci numirea de *Ulița Domnească* și mai târziu strada Domnească.

GEORGE I. CHRISTESCU

Floarea teiului sfânt, împrăștie în văzduhul curat vrăji mirositoare cari răzbătând în adâncul sufletelor mâhnite, umplu golurile cu balsamul lor dătător de viață.

Inimile rănite de săgețile zburdalnicului Amor, primind nectarul lor divin se simt ușurate, și încearcă noi rezistențe la șagalnicele lui jocuri. Cugetele abătute din mersul lor normal, prin decepțiunile soartei, or prin oscilațiunile busolei existenței, găsesc o ușurare, ce se infiltrează cu cât balsamul mirositor dăinuește mai mult printre ele, aducându-le treptat la dreapta lor măsură.

Țin minte de mult teii, căci sunt groși și stufoși, și drăgălașul zefir sărutându-le florile le șoptește cuvinte dulci, îi desmeardă cu mângăerile sale fermecătoare, redeșteptându-i din toropeala momentului, amintindu-le timpul tinerețelor, și ei mulțumiți aduc imnuri către cer, pentru frumoasa rânduire în care sunt așezați și deosebita îngrijire ce li s-a destinat, ca să crească și să se dezvolte nesupărați și admirați, mândri că sub umbra lor s-au odihnit atâtea chipuri îngerești, atâtea talii zvelte, atâția ochi scânteietori, iar nectarul lor s-a străbătut atâtea inimi iubitoare, atâtea sânuri săltătoare, atâtea priviri pătrunzătoare, atâtea mistere ce au fascinat... sub puterea farmecului lor.

Mai toate autoritățile au localuri spațioase și moderne.

Palatul Administrativ e construcție solidă și impunătoare, atât ca stil cât și ca estetică. Privind această măreață clădire cu zidăria masivă, cu ornamentele și statuetele sale, pare că vedem înaintea noastră un edificiu roman.

Pozițiunea și situațiunea sa îi înlesnesc o frumoasă perspectivă.

În interior are o bogăție de ornamente și un lucu de remarcu.

GALAȚII

Palatul Poștelor de asemenea este o construcție modernă (în strada Municipală) prevăzută cu toate dependențele și confortul serviciului. Dacă ar avea mai mult spațiu, ar eși din înghesuiala în care este construit, și ar căpăta mai multă lumină, prin care s-ar mări perspectiva clădirii destul de cochetă și solidă^[42].

Palatul Comunal lasă oarecum de dorit, fiind instalat într-o clădire deși cu puțin aspect dar veche^[43].

Este de datoria cetățenilor, să stăruiască cât mai curând, pentru construirea unui palat modern și măreț care să facă onoare acestui vestit oraș al țării.

Biserica Episcopală este un monument de o rară frumusețe. Așezată în apropiere de grădina publică, în punctul cel mai frecventat al orașului, are un aspect măreț, prin cupolele sale aurite ce strălucesc din depărtare și prin magnificența ce radiază din întreaga sa înfățișare. Călătorul din vapor ca și cel din tren, privește cu nesațiu la razele soarelui ce răsfrâng lumina lor pe vârful crucilor sale de aur. Acest sfânt locaș este o podoabă a bisericii române și a orașului, atât în exterior cât și în interior, unde picturile măestre se întrec în frumusețe cu artistica lucrare, cu bogăția lucsului odăjdiilor și icoanelor sfinte, ce fac onoare inițiatorilor și eczecutorilor ei.

Tribunalele și Curțile de Apel sunt aproape de palatul ad-tiv. vis-à-vis unele de altele, în clădiri modeste ce pot rezista necesităților

---

^[42] Palatul Poștelor a fost ridicat în perioada 1906-1908 – cf. V. Bodea, *op. cit.*, pp. 83-92.

^[43] La 1908, Primăria orașului funcționa în imobilul de pe strada Labirintului.

GEORGE I. CHRISTESCU

și curentului, până la construirea unui palat de justiție, conform cu importanța judiciară a circumscripției. Tot astfel și judecătoriile^[44].

Grădina Publică este un vast parc, așezat în orașul nou la sfârșitul bulevardului Domnească și începutul căii Bârladului.

În fața gradinei stă măreț și zmerit palatul episcopal; pe lângă el se întinde la deal ca un bulevard cocheta stradă Bolintineanu și în fundul ei ca un buchet suspendat peste castanii tineri, stă spitalul militar.

În dreapta strada Elena Doamna, în stânga Vasile Alexandri, ambele tăiate drept către deal și prezentând un aspect plăcut, iar în spate malul drept pe sub care trece linia ferată dela tunel cu priveliștele pitorești ale Basarabiei, Brateșului, Dunărei și Bugeakului, vecinic rece și gânditor.

Situația pitorească a gradinei a sugerat desigur edililor aceste numiri de strade, ce amintesc numele unor ființe scumpe neamului românesc.

Ecsteriorul ei este modest, însă interiorul este de o atracție plină de farmec.

Cum intri pe poarta principală, frumos așezată în mijlocul unui grilaj de fier solid, privirile se opresc asupra lacului înconjurat de seculari copaci. Aci vezi plopi gigantici gheboșați de bătaia timpului, șoptindu-și din frunze, tainele iubirilor ascunse petrecute sub umbra lor, stejari stufoși tânguindu-se sub adierele zefirului, de zgomotul serbărilor, de pocnetul rachetelor, ce le turbură bătrânețea istovită de necazuri zdrențuindu-le ramurile, găurindu-le trunchiurile, sălcii

---

^[44] Piatra de temelie a Palatului de Justiție, actuala clădire a Rectoratului Universității „Dunărea de Jos”, a fost pusă abia în anul 1912.

GALAȚII

pletoase gemând sub glasul fanfarelor și căutând în zadar liniștea perdută.

Ei își amintesc cu drag de vremea tinerețelor, când trăiau nesupărați de nimic, ascultând numai șoaptele dulci ale zefirului și glasul duios al păsărelelor, ce făceau cuiburile între ramurile lor, giugiulindu-se și crescându-și puișorii sub farmecul privirei lor plină de dragoste.

Au fost ursiți să aibă o bătrânețe chinuită, ce se prelungește la infinit, căci iarna-i biciuește crivățul, iar vara neastâmpărul oamenilor, și lacul le dă forțe noi spre a-i întări, pentru a-și duce osânda cu resemnare.

Lacul cimentat are în stânga un pavilion rustic, sub care adeseori se întâlnesc îndrăgostiții, povestindu-și tainele amorului, în dreapta un mic golf, peste care este aruncat un podeț de mesteacăn necojit, iar în mijloc o mică insulă plină de erburi și de ruine.

Pe el se fac serbările venețiene, mai adeseori din inițiativa și cu concursul damelor din elita gălățeană în scopuri de binefacere. Din produsul acestor serbări se întrețin azilele de copii și bătrâni, se dau ajutoare la săraci. Atunci frumoasele doamne și domnișoare din comitet, în cochete costume naționale, se întrec servind publicul cu gentilețe și gingășie.

În mijlocul animației generale, din frământările simțurilor, din săgetările ochilor, din atracțiunea secșelor, ce răspândesc parfumul amorului aproapei și al extremei amabilități, iese obolul pentru săracul care tremură de frig în zdrențe, chinuit de boli or se târăște olog pe stradă. Atunci se adună miile de lei cu dragoste prin

GEORGE I. CHRISTESCU

petrecere pentru năpăstuiții soartei. Acesta e prisosul ce cade din masa bogatului, adăstat de flămânzi.

Aleele din preajma lacului ofer atracția nostalgiei mărilor, a necunoscutului. Pe băncile din jurul lui visătoriu își topesc privirile în undele suflate de zefir, pe care bărcile se leagănă alene, iar lebedele albe ca zăpada alunec domol și fără sfială.

Aci în singurătatea boschetelor, în fundăturile aleelor retrase de ochii lumii, în mijlocul florilor mirositoare, pe iarba verde, sub umbra arțarilor bătrâni, se leagă cunoștinți tainice, se unesc inimele care palpită, se satisfac dorințele. Numai arțarii florilor și luna, martorii neclintiți ai dragostelor, știu și povestesc între ei câte inimi au bătut, câte buze s-au unit, câte pepturi au săltat sub farmecul drăguțului Amor. Povestea această dulce o șoptesc frunzele, o alintă valurile, o poartă pe aripi de eter parfumurile și o cântă zefirul. Ea este poezia, ea este viața, ea este tot ce dorim.

Terasa gradinei oferă privirilor cea mai măreață panoramă. Deși nu este așa de aproape de țărmul Dunărei, dar tocmai depărtarea potrivită, face perspectiva mai măreață, mai poetică, mai plină de farmec, fiindcă în ea se concentrează panorama Basarabiei, Prutului, Brateșului, Dobrogei cu Bugeakul, Dunărei și Portului cu marea de corăbii, și a orașului cu clădirile și fabricile sale.

Privind spre stânga malurile Prutului din Basarabia, se ridică ca munți înalți, pe spinarea cărora satele românești stau înșirate la rând, și prin zăbranicul de aburi ce aproape zilnic se ridică din ape parcă ne trimit un salut frățesc; pe când undele aerului fredonează un geamăt de protestare, pentru suferințele îndurate dela asupritori și un scrâșnit de indignare, pentru că am fost părăsiți atâta vreme.

GALAȚII

Cirezi de vite pasc ostroavele Brateșului secat în mare parte, ele înaintează molatec prin baltă pentru a trece pe un alt ostrov unde le tentează o iarbă mai verde, iar papura 'naltă le apăra de razele soarelui. Zefirul jucându-se cu spicurile ei ne aduce fulgi alburii ca de zăpadă ce ne împresoară ca un roi de lăcuste.

Pescarii se întrec cu luntrele pe lac, unii aruncând plășile, alții scoțând vâșiiile. Prin undele aerului, transpiră suspinul peștelui căzut în cursă și zvârcolirile lui de moarte, o moarte din cele mai crude din câte există, moartea chinuită, sufocată fără nici un indiciu de milă, ale cărei torturi se aplică în masă la toată suflarea peștilor, și durează câteodată zile și săptămâni întregi, fără ca omul, care a legiferat protecția animalelor, să facă ceva și pentru scurtarea chinului la pește ba în contra agonia lui face deliciul gastronomilor, când îl frig de viu și o țiu numai cu o scânteie de viață, ca să nu moară, în groaznice chinuri. Zvârcolirile lui străbătând undele văzduhului vociferează pentru dreptul călcat cu desăvârșire în picioare.

Între digul de apărarea inundațiilor Brateșului, care încinge ca un brâu alb țărmul lacului, și între Calea Prutului sunt grădini de zarzavat și vii. Aci coloritul prezintă diferite nuanțe, și mâna harnică a omului se vede pretutindeni, adevărind proverbul „omul sfințește locul”.

Între vii și grădini, se întind fâșiile de linii ferate ce merg spre Bărboși și Berești. Se aud mașinele gâfâind la urcarea rampei din gura tunelului. Trenul trece ca o viziune, chipuri drăguțe apar la ferestre trimițând zâmbete grațioase, apoi dispar și nu se mai zărește de cât fumul gâlgâind ca sângele dintr-o jungheetură. S-au dus în fundul pământului, pentru ca să reapară iar vii nevătămați, prin meșteșugurile omului.

GEORGE I. CHRISTESCU

În față se văd culmile Bugeakului, dindărătul lor un gol deslușește Dobrogea. Țară câștigată cu sânge. O!... Pământul – cât sânge mai înghite el!... Câte vieți apun la câștigarea unei bucăți de pământ!...

În golul scânteetor prin răsfrângerea razelor de pe creștetele Bugeakului, se desemnează contururi vagi, umbre răzlețe, fantome de aer, ce întrupează vremurile trecute, amintirile istorice săvârșite în preajma acestor culmi, la picioarele cărora s-au sfărâmat mii de armate și au trăit mii de popoare.

Pe creștetele lor planează amintiri de ale lui Osiris, Cir, Alexandru, Constantin cel mare, Mihaiu Viteazul, Ștefan cel mare și ale Regelui Carol I.

Din el se desprind povârniri de dealuri ce înaintează semeț spre Dunăre, dungii de ape cenușii înconjurate de păduri și erburi.

Dunărea pare o fâșie de argint, brodată cu siluetele catargurilor și steagurilor multicolore. Sirenele vapoarelor cu glasul lor răgușit, spintecă văzduhul zguduind simțurile, iar fluerele fabricelor anunță lucrătorilor ora de eșire. Ciocârliele din 'naltul cerului, salut prin cântecul lor munca, creatoarea miliardelor de pe pământ.

Omul stă uimit de atâta măreție și farmec, desfășurat la picioarele sale, admirând puterea necunoscutului ce însuflețește firea, alături de opera omului, imitatorul naturei.

Palatul episcopal se ridică în fața gradinei publice. Împrejurul său, afară de fațada unde este un frumos grilaj de fier, este construit

GALAȚII

un zid înalt ca de 2 ½ metri cu streășină de olane, care-i dă un aspect mistic, și aerul de zmerenie al localurilor sfiinte^[45].

Deși cochet și solid, totuși liniștea și tăcerea ce-l înconjoară, fac să planeze asupra lui un fel de poezie religioasă, o aureolă de modestie, din care se pare că eczală parfumuri de mirezme sfinte.

Acest sfânt locaș, unicul poate între reședințele episcopale, prin frumusețea stilului și a ornamentelor, se zice că pe lângă apartamentele I.P.S.S. ar avea o aripă rezervată familiei regale, când vine prin Galați. De altfel impresia ochiului ager, pare ca și a unei mănăstiri, învăluită în binecuvântarea celui de sus, prin liniștea și tăcerea ce domnesc, și fără de care nu s'ar putea aduce rugăciuni și jertfe, în amintirea blândului și răbdătorului Isus, care a sancționat prin suferințele lui iubirea aproapelui și a pus bazele noii noastre credinți menită de a cuceri întreaga suflare de pe glob.

Razele soarelui rășfrângând căldura lor prin ferestrele zăbrelete, radiază spre cer rugile ferbinți îndreptate către stăpânitorul lumilor pentru ocrotirea patriei și a poporului românesc, răzleț între neamuri.

Episcopia este înființată la 1864, de Cuza, și coprindea pe lângă județele Brăila și Covurlui, Ismailul și Bolgradul.

Înainte de înființarea episcopiei Covurluiul ținea de eparhia Romanului. Astăzi însă are în locul celor două județe răpitate de ruși Tulcea și Constanța.

De aci se întinde în linie dreaptă Calea Bârladului, fără altă deosebire decât că este pavată cu petri. Teii garnisesc ambele părți ca

---

^[45] Palatul Episcopal, actualul sediu al *Muzeului Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos*, a fost construit în anii 1898-1901 – detalii în V. Bodea, *op. cit.*, pp. 67-72.

GEORGE I. CHRISTESCU

și pe Domnească, continuând până la Vadul Ungurului. Casele sunt mai rare, și mai modest construite, gradinele însă nu lipsesc. Calea Bârladului are o întindere ca de 3 klm.

Curios este însă că deși are numirea de Calea Bârladului, și ar trebui să fie în legătură cu vre un drum or șosea spre Bârlad, ea se înfundează în fața liniei ferate de la Vadul Ungurului unde este un mare loc viran.

Cu timpul desigur se va stabili comunicația directă, a celei mai însemnate strade ce servește de Kiseleful Galaților.

Strada Mavromol este paralelă cu Domnească. Ea începe din centru și se sfârșește în strada Zimbrului^[46].

Numele i s-a dat dela biserica cu acelaș nume ce eczistă și azi, zidită de Duca Vodă în cinstea icoanei făcătoare de minuni a Maicei Domnului, atinsă de arhiereul Dionisie, care fiind prigonit de turci a găsit adăpost la noi. Icoana s-a luat dela schitul Mavromol de lângă Constantinopol. Ea are multe odăjdii scumpe și rare, precum și vase sfinte de aur donate de Domni și mitropolit. Strada Mavromol este una din cele mai frecventate. Pe ea este o linie dublă de tramvaiu electric, și nenumărate magazine cu tot soiul de mărfuri.

În aceeași direcțiune este o altă stradă destul de lungă, *Calea Traian*. Ea începe din strada Tecuciu și continuă a se urca până la Oborul de fân de unde este aproape orizontală până la barieră, pe o lungime ca de patru klm., cam atât cât face strada Domnească în prelungire cu Calea Bârladului. Este populată cu nenumărate magazine și are o circulație totdeauna vie. În fața Pieței Negri se ridică falnic *Farmacia Ținc*, o monumentală clădire construită în

---

^[46] Actuala stradă *Nicolae Bălcescu*.

GALAȚII

forma unei vile, de o soliditate și frumusețe remarcabilă, fiind una din cele mai cochete clădiri din oraș și farmacii din țară.

Pe Traian sunt oboarele de cereale, de vite și de fân, apoi Spitalul militar, Școala de meserii, Spitalul Elisabeta Doamna fondat de Caritatea gălățeană, unul din cele mai bine înzestrate spitale, Cazarma Vânătorilor și închisoarea Centrală. Tramvaiul electric o deservește până la barieră. Mai toată lumea de la țară vine cu produse, vite, nutreț, păsări etc. prin Traian, unde adese ori este imposibil de trecut cu tramvaiul, din cauza aglomerației de care, de vite și de oameni.

Tot în aceiași direcție este și *Strada Cojocari*, începătoare din Piața Negri și sfârșind în Sfinții Împărați.

Toate aceste strade, bine pavate și întreținute, începând de la escarpa: dealului cu Mihai Bravul și Cuza Vodă, și sfârșind în Cojocari, formează lungimea părții centrale a orașului până în perpendiculara lor – Vasile Alecsandri.

Această parte centrală – sau mai bine zis străzile descrise mai sus, sunt tăiate de alte străzi perpendiculare pe ele, începătoare din Domnească și sfârșind către deal cum sunt:

Strada Brăilei una din cele mai curate și bine întreținute, deservită de o linie de tramvaiu până la barieră. Ea are vecinic o circulație animată atât de trăsuri cât și de pietoni, ce mișună pe toată întinderea ei. Începe din centru pe o lungime ca de doi klm. până la școala Normală, de unde se zăresc luncile Siretului și Bărboșii.

Strada Tecuci începe din Mavromol, până la Cazarma de Roșiori. Pe ea se văd case situate la înălțimi de 3-4 metri de la nivelul trotuarelor, ceea ce dovedește ca la construire, s-a tăiat mult din malul peste care s-a

GEORGE I. CHRISTESCU

așternut. Are o circulație tot așa de vie ca și pe Traian. Tramvaiul electric o deservește în toată întregimea ei și continuă până la Cimitirul orașului, așezat în cea mai înaltă pozițiune. Gălățenii au ținut mai mult ca alți cetățeni români, să asigure un loc mai adăpostit și mai puțin expus pentru morții lor de vederile profane, de aceea au ales punctul cel mai nalt, de unde se vede în mari depărtări pe Dunăre și spre Dobrogea. Pare că spiritele morților privesc de sus la cei vii călăuzindu-i în lupta pentru existență.

Tot paralel cu Brăila și Tecuciu mai sunt încă multe strade ca Movilei, Serei, Zimbrului. Vulturului, iar centrale ca: Foti, Carol. Holban, Codreanu etc., toate bine pavate și frumos întreținute. Pe ele este o liniște proverbială și o curățenie exemplară, care face paradisul marilor armatori și bogaților comercianți ce le locuesc.

Piața Independenței sau Târgul Vechiu are o circulație atât de frecventă că produce o înghesuială foarte mare în micul spațiu ce ocupă^[47]. Gardiști postați la intrările celor patru stradele de comunicație ale pieței, opresc trecerea trăsurilor spre a nu împedica circulația, căci cu mare băgare de seamă abia pot trece două ghiociuri cu produse, la încrucișare. De remarcă, că între cele vro cinsprezece măcelării 3-4 sunt conduse de greci, restul de ovrei cu carne cușăr.

Același lucru e în Târgul nou, unde între vr-o treizeci de măcelari sunt abia 2-3 români restul streini. Rar oraș în țara noastră, care să lase aproape în totul bănosul comerț al măcelăriilor în mâinele străinilor, ca Galații!... Municipality ar trebui să ia măsuri,

---

^[47] Piața Independenței sau Piața Veche se afla în zona străzilor Independenței, Vadul Sacalelor (astăzi, str. Instrucției).

GALAȚII

încurajând orice întreprindere românească spre a nu fi robi străinilor în țara noastră.

Piața Negri sau Târgul Nou poartă numele lui Costache Negri, amicul și colaboratorul lui Cuza^[48]. Este o vastă piață, unde se fac vânzări și cumpărări de orice fel de mărfuri. Zarzavaturile, cărnurile, lemnul, ferul, peștele, fructele, făinurile etc. sunt instalate fiecare în câte o stradă, unde s-au construit prăvălii solide și frumoase, de către primărie.

Această piață este originală, căci nu are o hală cum au cele mai multe de la noi, ci pe un spațiu destul de larg s-au înșirat prăvălii la fel construite destinate pentru un anumit soi de mărfuri, de jur împrejurul unui loc liber de cel puțin cinci mii de metri pătrați ce formează piața propriu zisă pavată în întregime cu piatră lată de lavă. În toate diminețile și mai ales sărbătoarea se expun pe ea tot ceea ce-și închipue mintea omului. Aci găsește omul nevoiaș haine, încălțăminte, obiecte de menaj și de hrană, bogatul delicioșii pești și icre, conserve și legume, vinuri și mezeluri, coloniale și dulciuri, gospodinele stămburi și oale, păsări, unt și ouă etc. Lumea mișună ca 'ntr-un furnicar, și strigătele vânzătorilor despică văzduhul. În mijlocul îmbulzei cerșetorii stau cu mâini slăbănoage întinse către trecători. Unii ologi șed în cărucioare cu țârloaele goale, cântându-și nenorocirea prin vorbe sguuitoare, alții abia se mișcă pe pavagele umede cu genunchi căptușiți de țoale, iar alții se târăsc în patru labe, cu fețele bărboase și scofâlcite, ce nu seamănă a om, pe când orbii purtați de mâni de către copii, sărmani și ei, intonează bocete pline de cuvinte sfâșietor de jalnice, care rup inimile oamenilor simțitori ce

---

^[48] Piața Centrală.

GEORGE I. CHRISTESCU

se grăbesc să arunce obolul lor; iar bogătași în echipage și dame cochete trec la pas în trăsurile lucsoase fără a-i auzi, și agenții administrației îi văd fără a lua vre-o măsură pentru îmbunătățirea soartei lor.

O!... civilizație plină de nesimțire!... De ce nu vezi tu aceste târâtoare sub formă de om, dar mult mai pedepsite decât însuși târâtoarele, și să arunci prisosul milioanei tale în cupa binefacerei, spre a pune capăt îngrozitoarelor suferințe ale atâtor vieți, vinovate numai că s-au născut, sub forma omului!...

Nemernică civilizație, care patronează în mod sistematic, suferințele și torturile omenirii fără milă!... Când va sosi oare timpul, ca prizonierii soartei, cari au avut familii și poziții, să fie scutiți de aspectul degradator a se mai târî pe străzi cerșind, ce înjosește prestigiul întregii omeniri!...

Piața Negri s-a fondat în 1870 cu mari sacrificii, de când a luat un mare avânt și orașul nou. În orașul vechiu dintre strada Tecuciu și Dunăre, sunt multe străzi mici și întortochiate, ca Pasagiul Comorei, Lăpușneanu, Cicerone, Rareș, altele ca Brașoveni, Mare, Columb, Roșiori, etc., sunt mai largi dar nu drepte.

Strada Petru Rareș a luat numele, în amintirea voevodului pescar, care își avea conacul în Galați și moșioara la Petroasa, unde exercita meseria de pescar. Când i-a sosit vestea alegerii ca domn al Moldovei, delegația boerilor veniți să-l salute, l-au găsit pescuind. Slabă amintire pentru gălățeni, în memoria acestui viteaz urmaș al lui Ștefan cel Mare, pentru care o statuie n-ar fi lipsit.

În orașul vechiu pe strada St. Gheorghe, aproape de malul Dunărei, se află și biserica Sf. Gheorghe, zidită la 1665, unde au fost

GALAȚII

înmormântate rămășițele pământești ale lui Mazepa, hatmanul Cazacilor, aliat al lui Carol XII, viteazul rege al Suediei, contra lui Petru cel Mare, țarul Rusiei^[49].

Acest erou apărându-și țara contra urgiei îngrozitoare a rușilor cu prețul vieții sale, ar fi fost greu rănit, din care cauză a murit în satul Varnița din Basarabia, de unde corpul aducându-se în Galați, s-ar fi înmormântat la biserica Sf. Gheorghe.

Turcii însă sub Dumitrașcu Vodă, furioși contra cazacilor în urmă subjuogați de Ruși, l-ar fi desgropat aruncându-i oasele în Dunăre. Piatra de pe mormânt însă cu inscripția se păstrează și azi la biserica *Maica Precista*, cea mai veche din toate, zidită la 1647 cu material luat din cetatea Tirighina. Pe sub una din aceste biserici exista un tunel ce comunica cu altarul și răspundea la fluviu, servind de refugiu în vremuri grele.

În orașul vechiu sunt cele mai multe biserici destul de apropiate, pe când orașul nou are prea puține, comparativ cu marea întindere și populație.

Culturile străine fiind libere, au biserici în toate părțile orașului, în special israeliții au temple mărețe și solide.

Spitalul militar ocupă o clădire spațioasă și solidă, în partea de sus a orașului, unde ostașii sunt căutați după cele mai noi metoade^[50].

Pe strada Domnească aproape de centrul orașului se află *Parcul Comunal*, o mică grădină populată cu arbori bătrâni ce ofer umbra lor

---

^[49] Biserica "Sf. Gheorghe", aflată pe malul Dunării în zona Hotelului "Vega" de astăzi, a fost demolată la începutul anilor 1960.

^[50] Sediul actual de pe strada Traian, inaugurat în anul 1884.

GEORGE I. CHRISTESCU

dătătoare de viață, vizitatorilor^[51]. În fața parcului, pe un frumos rond de flori, stă așezat bustul nemuritorului Cogălniceanu, singura amintire vădită a eroilor neamului nostru, ce împodobesc orașul. Aci în fata luptătorului neobosit, se țin discursurile patriotice în zilele de serbări naționale, când oratorii privind chipul amicului și colaboratorului lui Cuza, se înflăcărează, fascinând mulțimea, din piepturile căreia ies strigăte de urale ce străbat văzduhul și apele^[52].

Afară de acest parc, mai sunt încă multe altele mai mici în diferite puncte ale orașului, toate bine îngrijite și frumos decorate cu ronduri, și brazde de flori mirositoare.

---

^[51] Parcul „Mihai Eminescu” de astăzi.

^[52] Bustul se află la intrarea în campusul central („Mecanică”) al Universității „Dunărea de Jos” din Galați.

GALAȚII

DEALUL

Este partea orașului socotită din stradele Cojocari în prelungire cu Columb, până la periferie. Merge urcând până în strada Cazărmei și Sființii Împărați, de unde se începe șesul de sus.

Aci ca și în partea centrală, orașul vechiu ocupă o porțiune destul de mică, comparativ cu întinderea celui nou, stradele sunt înguste și întortochiate, cu clădiri mai mult înghesuite în partea despre Dunăre, răbindu-se pe măsură ce ajung în șesul de sus, unde casele sunt așa de depărtate, ca la țară, permițând unui gospodar a-și avea grădinița sa, oborul de fân și de vite, și loc larg în curtea de multe ori împrejmuită cu gard.

Aspectul rustic al șesului, de sus (înalt cu 60 m., deasupra nivelului apelor) îl deosebește cu desăvârșire de oraș, și dacă nu s-ar întinde orașul și Dunărea în preajma sa, s-ar crede că este un mare sat, cu ulițele nepavate, drepte și largi, pe unde cârdurile de vite vin și se duc la pășunat, turmele de oi bătătoresc pământul jilav de rouă, iar porcii și găștele se scald în băltoacele șanțurilor neînpetruite încă.

În această alcătuire, numai stradele Brăilei, Tecuciu, Cazărmei în prelungire cu Curcani și Română sunt mai de seamă, fiind bine pavate și cu o circulație activă, ele trecând spre marginele orașului, restul au o înfățișare mai mult sau mai puțin modestă și o liniște

GEORGE I. CHRISTESCU

plăcută. Strade ca Bucureștii Noi, Morilor, Sf. Împărați, Israelită, Lozoveni etc., sunt în starea primitivă. Fiind o concepție modernă ele sunt croite pe o lărgime de bulevard, însă pentru împetruirea unui atât de vast câmp, se cer sute de mii și chiar milioane, care desigur nu se găsesc, și va mai trece încă timp până când Comuna să poată respira liber, că în sfârșit întregul oraș este pavat.

Dealtfel și partea centrală a orașului nou tot din același plan modern a făcut parte, și încet încet s-a pavat, înfrumusețându-se cu construcțiuni solide și estetice, așa că numai chestie de timp mai rămâne, ca Galațul să fie cu totul modernizat, când se va mândri că este unicul port mare și curat.

În capul stradei Brăila afară de oraș se zărește măreața Școală Normală „Costache Negri”. Construită din cărămidă roșietică, cu ziduri masive și saloane încăpătoare, oferă o înfățișare de o rară splendoare. Dela al doilea etaj se vede departe spre Dunăre, Basarabia, Dobrogea și Brăila. Ea posedă o vastă curte, unde nu lipsesc florile de tot soiul, și câmpul necesar pentru practica elevilor la agricultură și grădinărie.

La capul stradei Române, este Fabrica de bere locală Petrina, care produce o bere excelentă, dar nu atât de căutată din pricina concurenței marilor berării bucureștene, și a lipsei de sprijin de conducere^[53].

De remarcat este că, deși strada s-a pavat până la o distanță de 50 metri de fabrică, totuși cei în drept nu au găsit de cuviință să o continue până la fabrică, astfel că de ani de zile lânzezește într-un noroiu perpetuu, deși este situată pe țărmul Dunărei într-o poziție

---

^[53] Unul dintre cele mai vechi stabilimente industriale din Galați, fabrica fusese fondată la jumătatea secolului al XIX-lea – detalii în T. Tatu, *op. cit.*, pp. 61-68.

GALAȚII

pitorească, de unde se vede tot litoralul și Dobrogea. Ea posedă și o vastă grădină cu arbori fructiferi și iarbă verde, unde mulți găsesc vara ore de plăcută recreație.

La capul stradei Cazărmei, este Cazarma Regimentului 11 Siret, care a luat parte în Campania de la 1877, distingându-se prin vitejia sa. Fiind aproape de malul Dunărei are o poziție admirabilă.

Între școala normală și Cazarma Roșiorilor, este și Casa de ape, un turn înalt ca un foișor, ce domină toate înălțimele, fiind situat în punctul cel mai culminant. Privit de aci, orașul pare adormit. Nici o mișcare nu se mai deosebește în marea depărtare, doar praful ce se ridică de prin străzile nepavate din deal formează nori fumurii ce colind văzduhul, perzându-se în adierile zefirului.

Stoluri de vrăbii se grămădesc peste arăturile proaspete, ciugulind vermișorii și insectele scormolite de pluguri, ele ciripesc în cor și la bătaile vântului sbor instantanei în cârduri, ducând râmele în ciocuri, la puișorii lor. Berzele tocănesc pe stoguri, cocostârcii pășesc meditând peste lanuri, iar ulii se rotesc a lene căutându-și prada.

Peste tot planează o nedumerire, ceva vag care se deslușește prin văzduhul în stare de repaos.

Omul uită de sine, și cuprins de o nețărmuită nostalgie soarbe cu nesațiu pozițiile pitorești ale orașului așternut la picioarele sale, ale Dunărei vecinic gânditoare, ale Bugeakului pleșuv și ale Basarabiei subjugată ce țipă sub cnuturi, căutând să se identifice cu pitorescul lor.

CONCLUZIUNE

Din cauza micșorării traficului de grâne în port și a dezvoltării crescânde a fabricelor, orașul Galați este menit a deveni cu timpul un mare centru industrial, și acesta pentru că Brăila și Constanța, absorb mai toată producțiunea de cereale a țării.

Poziția sa izolată la capătul cel mai estic al României, înghesuiala între ape și dealuri îl fac a fi mai puțin accesibil transporturilor din interiorul țării, ca Constanța și Brăila, care au câmpuri deschise către Muntenia, Oltenia, și chiar către județele din dreapta Siretului.

Un port ca Galații nu poate fi îndeștul de satisfăcut numai cu județele dintre Siret și Prut, el are nevoie de întreaga Moldova, Galiția, Bucovina și Transilvania. Dar județelor dintre Carpați și Siret, le convine mai bine a transporta la Brăila, unde s-au concentrat toți marii exportatori, și se grămădesc grânele din județele Olteniei și Munteniei; Galiția, Bucovina, Transilvania foarte rar sau de loc nu aduc mărfuri la Galați, din pricina tarifelor urcate și a lipsei de convențiuni speciale sau a șovinismului maghiar.

Dealtfel produsele Bucovinei, Galiției și Transilvaniei cu destinație spre orient, s-ar transporta prin punctele Ițcani și Palanca foarte lesne la Galați, decât prin Adriatica pe o distanță întreită ce

GEORGE I. CHRISTESCU

scumpește mult valoarea lor. Însă Austro-Ungaria nu se înjosește a face combinații de acest soi cu România, de la care așteaptă încă multe și noi concesiuni.

Siliți dar de aceste împrejurări defavorabile, gălățenii și-au îndreptat privirile către industrie. Cele 70 de fabrici de tot soiul, formează un început, deși modest dar destul de frumos, al marei industriei ce-i rezervă viitorul.

Deja marii capitaliști locali și străini, au început să-și plaseze milioanele în alte noi întreprinderi industriale, și nu-i departe timpul când în locul micelor fabrici actuale, vom vedea enorme construcțiuni, ca fabrica de făină și de cherestea, iar în locul cerealelor încărcate în cele câteva vapoare ce își pierd vara adăstând sosirea lor cu trenurile, vom vedea colosuri plecând pline cu mărfuri din falnicele sale către toate părțile lumii. Până atunci însă muncitorii, vor adăsta încă multă vreme cu jind pe malul Dunărei ca ghiața să se rupă și să înceapă a se zări catargurile corăbiilor dătătoare de viață.

Poziția strategică, vechimea și situația geografică, vor contribui vecinic la înflorirea lui, ademenind pe căutătorii de avuții în solul țării noastre.

Deși se zice că populația, ar fi scăzut în timpul din urmă, totuși nu-i un cuvânt decisiv asupra decadenței lui^[54]. Au fost unele vremuri când a avut o populație îndoită, și altele când n-a avut nici jumătate din cea de astăzi, fiind ars și jefuit de barbari sau de

---

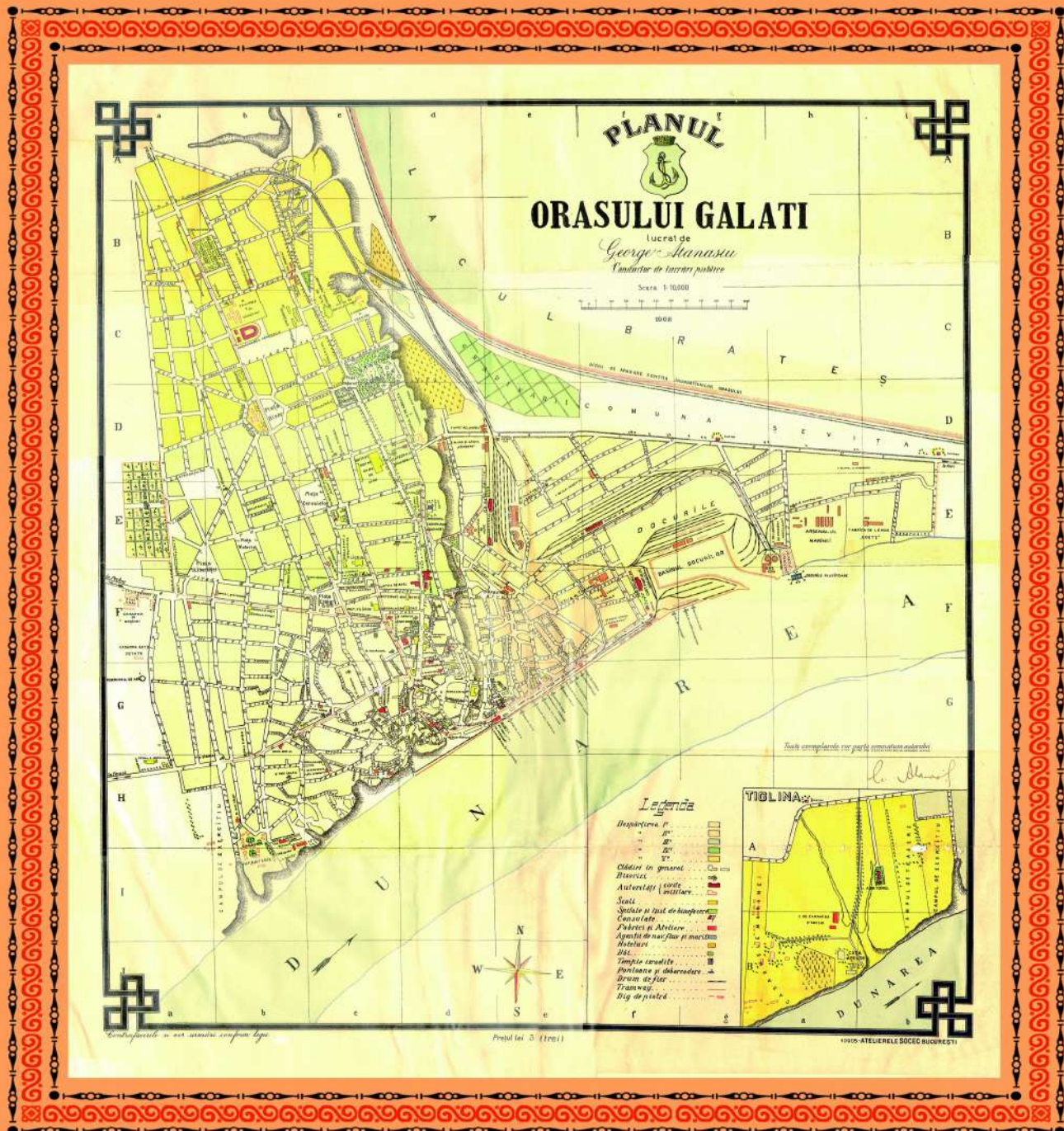
^[54] Conform datelor oficiale, orașul număra 62.545 locuitori în 1899, 66.216 în 1910 și 72.512 în 1914 – cf. *Anuarul statistic al României, 1915-1916*, Tipografia Curții Regale, F. Göbl, Fii, București, 1919, p. 18.

GALAȚII

musulmani, și totuși a reînviat întocmai ca fenixul din cenușa lui. Cu atât mai mult acum, în epoca civilizației române, sub înțeleaptă cărmuire a regelui Carol cel Mare, trebuie să dispară cu totul grija căderii sale.

Nu... Galațul nu va cădea niciodată, căci istoria e martoră necontestată a bucuriilor și restriștelor lui, cari sunt legate de bucuriile și restriștele neamului românesc, și câtă vreme va exista neamul românesc, va exista și orașul Galați, mândru și înfloritor cum a fost în timpuri și va fi și în viitor.

ISBN 978-606-8769-48-6

9 786068 769486